

zelena dežela

št. 191 / junij 2025

Glasilo Kmetijsko gozdarske zbornice Slovenije

Prijavi se na razpis za 15. izbor

INOVATIVNE MLADE KMETICE ALI INOVATIVNEGA MLADEGA KMETA 2025

Prijave odprte do:
11.7.2025

VEČ INFORMACIJ O
PRIJAVI NAJDEŠ NA:

IMK
inovativni mladi
kmet - kmetica

dr. Jože Podgoršek,
predsednik KGZS

Kolofon

Zelena dežela št. 191, junij 2025

Zelena dežela je glasilo Kmetijsko gozdarske zbornice Slovenije, ki izhaja šestkrat letno in je za člane KGZS brezplačno.

Uredništvo: KGZS – Zelena dežela, Gospodinska ulica 6, 1000 Ljubljana
tel.: 01 513 66 40
e-pošta: zelena.dezela@kgzs.si
splet: www.kgzs.si

Odgovorni urednik: Robert Peklaj

Novinar: Marjan Papež

Fotografija na naslovnici:

Valentina Levak

Grafično oblikovanje in prelom:

Jana Janko Škrbec, Studio HTZ

Jezikovni pregled: Alenka Šalej

Fotografije: arhiv KGZS

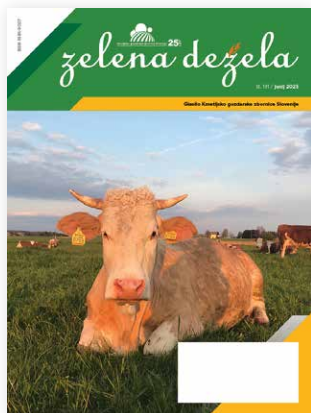
(če ni drugače navedeno)

Tisk: Salomon, d.o.o.

Naklada: 102.000 izvodov

ISSN 1581-9027

spletna izdaja ISSN 2536-2119

Slovenski kmet – temelj prehranske varnosti!

Za nami je izjemno turbulentno obdobje. Obdobje, ko smo doživeli popoln komunikacijski mrk z ministrstvom za kmetijstvo in vlado RS. Kaže, da smo bili pri usklajevanju zakonodaje prezahtevni sogovorniki, zato jim je bilo lažje brez nas. Seveda z interesom, da se sprejmejo tiste zakonodajne rešitve, ki sledijo aktivizmu, ne pa resnim strokovnim argumentom. In takšne rešitve so praviloma v škodo slovenskemu kmetu in lastniku gozda. Ker se stanovske nevladne organizacije nismo dale, smo z novim medijskim pritiskom izsilile nadaljevanje pogajanj na kmetijskem ministrstvu v zvezi z zakonodajo, zaradi katere nam grozi zaprtje slovenskih kmetij. Prav tako smo se pred kratkim srečali tudi s predsednikom vlade in mu predstavili ključne težave slovenskega kmetijstva v luči zadnje zakonodajne reforme. Po dogovoru z njim teče sedaj novi krog pogajanj o najbolj perečih vprašanjih in upamo, da bo na koncu prevladala strokovna modrost in ne populizem.

V zadnjem obdobju smo že bili priča moči narave, saj je neurje s točo oklestilo pridelek na Goričkem. Pridelek je uničen na skoraj 400 ha kmetijskih zemljišč. Pričakujemo, da bosta

slovenska vlada in kmetijsko ministrstvo pripravila ukrepe za pomoč tem kmetijam in da bo ta pomoč hitra in pravična.

Prav tako že beležimo napade volka na pašnikih in izjemno škodo na domačih živalih. Škoda zaradi volka se pojavlja na območjih, kjer ga stoletja ni bilo, zato bomo vztrajali v potrebi po conaciji Slovenije in določitvi con, kjer ni prostora za zveri. Prav tako pričakujemo, da bomo volkove pričeli intenzivno upravljati, saj se je nedavno spremenila evropska zakonodaja, ki takšno upravljanje dopušča, torej ni več razloga za neukrepanje.

Spoštovani, pred nami je obdobje žetve žit. Želim vam veliko sreče z vremenom v tem obdobju, da bomo želi kvalitetno žito in dosegali zadovoljive pridelke. Verjamem, da bomo vsi v Sloveniji spoznali, da je slovenska pšenica kvalitetna in da zato lahko dosega primerno ceno.

Naj zaključim z mislijo, da je slovenski kmet trden steber slovenski prehranske varnosti in suverenosti, zato potrebuje vso podporo, predvsem pa predvidljivost. V kmetijstvu ni prostora za hitre aktivistične rešitve, temveč za poglobljene strokovne odločitve.

VSEBINA

NA KRAKTO

- 5** Aktivnosti zbornice in pomembni dogodki

V SREDIŠČU

- 7** Izzivi sodobne živinoreje: Od stresa do trajnosti
8 Zelene strehe zmanjšajo toplotni stres za 200 ur
10 Biovarnost na kmetiji: ključ do zdravih živali
11 THI indeks: ključ do obvladovanja toplotnega stresa
12 Zelene strehe: trajnostna rešitev za kmetijske hleve
14 3-NOP: Nova rešitev za zmanjšanje emisij metana

ZGLEDI VLEČEJO

- 15** Pastirja nad Bohinjem

ZASTOPANJE

- 17** Kmetijski zakoni: Dialog šele po pritisku kmetov
18 Zakon o kmetijstvu: upoštevanih le 20 pripomb
19 Kmetijska zemljišča morajo ostati za pridelavo hrane
20 Zakon o zaščiti živali ogroža slovenske kmetije
21 Zakon o zdravju živali: ključne pripombe KGZS
22 Zakon o varni hrani: prezrte potrebe kmetij
23 Sprememba Zakona o gozdovih
23 Zakon o hrani: sprejete in zavržene pripombe

SVETOVANJE

- 24** Določitev dejanskega uporabnika zemljišč za 2025
25 Bo 13 tokrat srečna številka
26 NPK s področja kmetijstva pridobivajo mladi do 40 let
27 Podpora prenosu znanja med generacijami
27 Vinski letnik 2024 – Strokovna ocena
29 Ekološka reja krav brez antibiotikov: švicarski model
30 Ukrepi za preprečevanje širjenja zlate trsne rumenice
31 Izgube hrane in odpadna hrana
33 Telesna 'stikala' za boljše počutje

IZ NAŠIH ZAVODOV

- 34** Študijski obisk v Normandiji
35 Naravovarstveni panožni krožek

PROMOCIJA

- 36** AGRA 2025: Trajnostno kmetijstvo v ospredju
37 MOS – priložnost za promocijo in dostop do strank
38 Kakovost s podeželja: naj vas prepoznajo tudi v mestu
39 Brezplačna predstavitev na zemljevidu lokalne hrane

ZA KRATEK ČAS

- 40** Živi in pusti živeti

NEKATERI POMEMBNEJŠI DOGODKI V JUNIJU, JULIJU IN AVGUSTU

KDAJ	KAJ / KJE
13. 7.	Kmečki praznik Skupnosti južnokoroških kmetov in kmetov; Vidra vas pri Pliberku
5. 7.	39. državne in 16. mednarodne kmečke igre, Lenart v Slovenskih Goricah
23. – 28. 8.	Sejem AGRA, Gornja Radgona

NEKATERI POMEMBNI ROKI

DO KDAJ	KAJ
20. 8.	IRP02 – naložbe kmetij v dvig produktivnosti in tehnološki razvoj, vključno z digitalizacijo kmetijskih gospodarstev za leto 2025
27. 8.	IRP02 – naložbe pravnih oseb in samostojnih podjetnikov posameznikov v dvig produktivnosti in tehnološki razvoj, vključno z digitalizacijo kmetijskih gospodarstev, za leto 2025
29. 8.	IRP29 – naložbe v prilagoditev kmetijskih gospodarstev izvajanju nadstandardnih zahtev s področja dobrobiti rejnih živali iz SN 2023–2027 za naložbe, namenjene reji govedi
11. 9.	IRP24 – podpora za vzpostavitev gospodarstev mladih kmetov
11. 9.	IRP30 – medgeneracijski prenos znanja
15. 9.	IRP39 – podpora za dejavnosti informiranja in promocije proizvodov iz shem kakovosti
17. 9.	IRP29 – naložbe v prilagoditev kmetijskih gospodarstev izvajanju nadstandardnih zahtev s področja dobrobiti rejnih živali za naložbe, namenjene reji prašičev
25. 9.	IRP29 – naložbe v prilagoditev kmetijskih gospodarstev izvajanju nadstandardnih zahtev s področja dobrobiti rejnih živali za naložbe, namenjene reji perutnine
30. 9.	IRP29 – naložbe v prilagoditev kmetijskih gospodarstev izvajanju nadstandardnih zahtev s področja dobrobiti rejnih živali za naložbe, namenjene reji drobnice

Zbral: Ma. P.

**Bodite obveščeni o delu KGZS
na našem Facebook in Instagram profilu!**

www.facebook.com/zbornicaKGZS
www.instagram.com/kgzs_zbornica

**Bodite obveščeni o delu KGZS
in novostih na naši spletni strani!**

Prijavite se na e-novice:
**www.kgzs.si/
prijava-enovice**

KAKO DO INFORMACIJ NA KGZS

SPLOŠNE INFORMACIJE

Tel.: 01 513 66 00, e-naslov: kgzs@kgzs.si, www.kgzs.si

UREDNIŠTVO ZELENE DEŽELE

Tel.: 01 513 66 40, e-naslov: zelena.dezela@kgzs.si

Aktivnosti zbornice in pomembni dogodki

Pregled dejavnosti zbornice in pomembnih dogodkov, povezanih s kmetijstvom

SREČANJE S PREDSEDNIKOM VLADE

Kmetijske stanovske organizacije so se 3. junija srečale s predsednikom vlade RS dr. Robertom Golobom. Rezultat srečanja je premik do dialoga in dodaten čas za usklajevanja zakonodaje v pripravi.

V zadnjih mesecih je v procesu sprejemanja zajeten sveženj zakonodaje, ki bo korenito posegel v kmetovanje v Sloveniji. Številni predlogi zmanjšujejo konkurenčnost slovenskih kmetov, saj uvajajo nadstandarde, ki jih v mnogih drugih evropskih državah še nimajo, posegajo v kmetijska zemljišča in način upravljanja gozdov, predvsem pa bode v oči dejstvo, da so se zakonodajne spremembe uvajale mimo ključnih udeležencev – kmetov.

Jože Podgoršek, predsednik Kmetijsko-gozdarske zbornice Slovenije, je povzel srečanje: »O ključnih vsebinskih odprtih vprašanjih se tokrat s predsednikom vlade nismo dogovarjali, je pa izrazil razumevanje in prisluhnil našim pripombam. Zagotovil je, da bo pristojno ministrstvo aktualno kmetijsko reformo pripravljalo v dveh fazah, kar pomeni, da bodo pri odprtih zakonih potekala dodatna usklajevanja.«

Anton Medved, predsednik Sindikata kmetov Slovenije, je dodal: »Predsednik vlade je sprejel odločitev o oblikovanju interventne skupine glede odvzema zveri, saj so prepogoste težave s prevelikim številom volkov in medvedov. Prav tako upam, da bo obljubljen odločanje o kmetijskih zakonih šlo v pravo smer, saj je to neke vrste mini kmetijska ustava, ki jo moramo kmetje upoštevati in živeti.«

EVROPSKI KOMISAR ZA KMETIJSTVO CHRISTOPHER HANSEN V SLOVENIJI

Na delovni večerji smo v petek, 23. maja, gostili evropskega komisarja za kmetijstvo Christopherja Hansena.

Dogodek, organiziran v sodelovanju s predstavniki slovenskih kmetijskih organizacij in drugimi deležniki, je bil namenjen razpravi o aktualnih izzivih slovenskega kmetijstva, njegovi specifičnosti ter možnih rešitvah na ravni Evropske unije.

Komisar Hansen se je zavezal k odprtemu dialogu in poudaril pomen povezovanja z lokalnimi kmetijci. Poudaril je, da so male kmetije hrbtenica evropskega podeželja, zato je ključno, da jih podpremo z ustreznimi politikami in finančnimi mehanizmi. Komisar tudi zagovarja uvajanje novih tehnologij in pristopov, ki bi lahko povečali produktivnost in zmanjšali okoljski odtis kmetijstva. Zmanjšanje administrativnih zahtev bo kmetom omogočilo, da se osredotočijo na svojo osnovno dejavnost – pridelavo hrane.

Srečanje z evropskim komisarjem za kmetijstvo Christopherjem Hansenom je bilo zelo pomembno za vzpostavitev dialoga med slovenskimi kmetijci in Evropsko unijo. Predstavljene pobude in izzivi bodo osnova za nadaljnje razprave

in oblikovanje politik, ki bodo omogočile boljšo prihodnost slovenskega in evropskega kmetijstva.

Dogodek je dokazal, da je povezovanje na ravni Evropske unije ključnega pomena za reševanje specifičnih težav držav članic ter spodbujanje trajnostnega razvoja podeželja.

Pogovoru z njim lahko prisluhnete tudi v podkastu Rast

SKP NAJ OSTANE STEBER EVROPSKEGA KMETIJSTVA

Predsednik Kmetijsko-gozdarske zbornice Slovenije dr. Jože Podgoršek je 20. maja v imenu kmetijskih stanovskih organizacij predal memorandum vodji predstavništva Evropske komisije v Sloveniji dr. Jerneji Jug Jerše. S tem dejanjem so se slovenske kmetijske stanovske organizacije pridružile vseevropski akciji ozaveščanja o pomenu ohranitve Skupne kmetijske politike (SKP), poimenovani „EU Hišica iz kart“.

V času, ko se Evropa sooča z mnogimi izzivi, od geopolitične nestabilnosti in gospodarske negotovosti do podnebnih sprememb, so predstavniki kmetijskih stanovskih organizacij poudarili, da je prehranska varnost ključnega pomena za strateško avtonomijo Evropske unije. Temelj te varnosti je prav močna, skupna in ustrezno financirana kmetijska politika.

Akcija poteka na dan Letne konference o proračunu EU 2025 v Bruslju in hkrati po vsej Evropski uniji s podporo evropske kmetijske organizacije Copa-Cogeca. Namen akcije je opozoriti na zaskrbljenost kmetijskega sektorja zaradi predlogov za preoblikovanje financiranja EU v en sam sklad, kar bi lahko ogrozilo prihodnost SKP.

Podpisniki memoranduma – Kmetijsko-gozdarska zbornica Slovenije, Zadružna zveza Slovenije, Sindikat kmetov Slovenije, Zveza slovenske podeželske mladine, Zveza kmetov Slovenije, Združenje slovenske kmečke iniciative in Zveza lastnikov gozdov Slovenije – so izrazili nasprotovanje razgradnji SKP v en sam sklad, nadaljnji renacionalizaciji kmetijske politike in prenatrženemu predlogu nove SKP, ki naj bi bil predstavljen julija skupaj s predlogom večletnega finančnega okvira (VFO) po letu 2027.

„Brez jasne in zagotovljene proračunske postavke za podporo evropskemu kmetijstvu bi se evropska kmetijska politika lahko zrušila kot hišica iz kart,“ opozarjajo predstavniki kmetijskih stanovskih organizacij. Poudarjajo, da so različni prehodi, ki jih mora opraviti kmetijski sektor EU – okoljski, digitalni in gospodarski – mogoči le, če so ustrezno financirani.

V skupnem pozivu slovenske kmetijske stanovske organizacije in evropski Copa-Cogeca zahtevajo zavezanost namenski in

zagotovljeni proračunski postavki ter inflacijsko prilagojenemu proračunu SKP v naslednjem večletnem finančnem okviru.

25 LET KMETIJSKO-GOZDARSKE ZBORNICE SLOVENIJE

V četrto stoletja je zbornica opravila pomembno delo pri prenosu znanja v prakso, pri izvedbi ukrepov skupne kmetijske politike ter zastopanju interesov kmetijstva, gozdarstva, ribištva in razvoja podeželja.

V nagovoru na slavnostni prireditvi na rojstni dan zbornice (12. maj) je predsednik KGZS **dr. Jože Podgoršek** izpostavil: »Pred 25 leti in še desetletje poprej so naši predhodniki, ki se jim iskreno zahvaljujem, postavili temelje zbornice, ki zgolj z obveznim članstvom zagotavlja reprezentativnost in omogoča izvajanje nalog, ki so nam zaupane. Zato ne moremo razumeti, kako se je že nekajkrat lahkomišelnost poskusilo politično poseči v delovanje zbornice in jo oslabiti. Takšen političen način uničevanja zbornice nam grozi tudi danes. Težko je razumeti lahkotnost odločanja o tako pomembni temi, kot je kmetijstvo,« je povedal Podgoršek.

Zbornica je zadnji branik slovenskega kmetijstva in lastnikov gozdov. V 25 letih je pustila svoj pomemben pečat. V vsakem obdobju je po svojih najboljših močeh branila interese članov.

Pred vstopom Slovenije v Evropsko unijo in po njem je bila zbornica vedno intenzivno vpeta v pripravo ukrepov skupne kmetijske politike in preko Javne službe kmetijskega svetovanja (JSKS) tudi ključni vezni člen za izvedbo. Ob tem se je tudi intenzivno ukvarjala s predlogi zakonodaje različnih resorjev.

»Zbornica bo z vsemi demokratičnimi ukrepi varovala kmete in lastnike gozdov pred dodatnimi finančnimi in birokratskimi bremenami. Med nekaterimi dosežki zbornice v zadnjem obdobju izpostavljam to, da je bil ukinjen obvezni vstop kmetij v knjigovodstvo; zbornica je uspela pripraviti sprejemljivejšo biovarnostne ukrepe v živinoreji; skupaj z ekipo na kmetijskem ministrstvu je pripravila za kmete bolj sprejemljive predloge kmetijskih okoljskih programov ter s svojimi predlogi sodelovala pri gozdnogospodarskih načrtih in načrtih za upravljanje divjadi in zveri. Vse to pa zagovarjamo v tesnem sodelovanju z drugimi kmečkimi nevladnimi organizacijami,« je zaključil Podgoršek.

Zbornica danes aktivno opozarja kmetijsko ministrstvo, naj s spremembo zakonodaje ne poslabša stanja v slovenskem kmetijstvu, gozdarstvu in ribištvu; naj lastniki gozdov, kmetijskih zemljišč in živali ne bodo izključeni iz procesov odločanja; naj politika ne uničuje slovenskega kmeta in hkrati odpira vrata za prodajo pridelkov iz sosednjih držav ter da naj Slovenija zaščiti kmetijska zemljišča pred kakršno koli pozidavo ali drugimi posegi, kot je na primer postavitve sončnih ali vetrnih elektrarn na kmetijskih zemljiščih.

Ob jubileju je zbornica v sodelovanju z nekdanjim predsednikom države **Borutom Pahorjem** ustanovila fundacijo Srce podeželja za pomoč posameznikom in družinam, prizadetim v nesrečah na kmetijah. Ob tem je Borut Pahor povedal: »Fundacija je in bo tu, da priskoči na pomoč v težkih trenutkih. Že en sam dogodek na kmetiji lahko spremeni življenje več generacij,

zato si bomo prizadevali, da bo pomoč prišla pravočasno in učinkovito.«

Peter Vrisk, predsednik 2000–2008: »Tudi kmetje smo ob približevanju EU začeli razmišljati o ustanovitvi organizacije, ki bo aktivno zastopala interese kmetov. Po volitvah leta 2000 smo iz nič začeli postavljati KGZS. Na novo smo vzpostavili sistem delovanja kmetijsko-gozdarskih zavodov, ki so ključnega pomena za delovanje zbornice. Zaradi odločnega zastopanja slovenskih kmetov smo bili marsikdaj trn v peti aktualni politiki. In zavedati se je treba, da bolj kot se bo zbornica borila za interese kmetov, bolj ji bodo določene politike nasprotovale.«

Ciril Smrkolj, predsednik 2008–2012: »Pred meseci je bila razprava, da bi se javna služba kmetijskega svetovanja vrnila pod okrilje ministrstva. V predpristopnih pogajanjih je bila zahteva EU, da mora biti svetovanje organizirano zunaj ministrstva, saj se tako zmanjša vpliv trenutne politike. Zbornica je tista, ki mora biti kot stanovska organizacija vključena v pripravo in sprejemanje zakonodaje, saj je ta predstavnik kmetov ne glede na politično barvo. Organiziranost zbornice bi morali pustiti pri miru. Ukvarjanje s tem, ali bomo zbornico ohranili ali ne, je sramotno in glede na vse težave samo še en žebelj v krsto slovenskega kmeta, podeželja in tudi države same.

Cvetko Zupančič, predsednik 2012–2020: »Kmetje imamo v politiki vse manj predstavnikov in krizni časi najbolj pokažejo, kako je za zastopanje kmeta potrebna zbornica. Zbornica je tista, ki lahko naredi največ, da se med kmeti, kmetijskimi panogami, med regijami usklajuje raznolikost interesov. Če kdaj, potem zdaj potrebujemo močno profesionalno zastopstvo kmetov in lastnikov gozdov. Zbornico s svojimi strokovnimi službami potrebujemo tako kmetje kot država. Lahkih časov v kmetijstvu ni nikoli bilo in jih nikoli ne bo. Vedno znova si bo treba pravice izboriti, zato je pomembno, da se kmetje poleg dela na kmetiji aktivno vključimo v delovanje naših organizacij.

Roman Žvegljč, predsednik 2020–2024: Mandat je bilo zahteven z vidika sodelovanja z resornim ministrstvom, ki so ga v tistem obdobju vodili trije različni ministri in en vršilec dolžnosti ministra. Z vsakim vodstvom ministrstva je bilo treba na novo vzpostaviti stike in sodelovanje. Ne glede na menjave pa so se zahteve zbornice vedno oblikovale na osnovi argumentov strokovnih služb v sodelovanju s kmeti. Uspešno smo zagovarjali enoten sistem delovanja zbornice in bili pri tem uspešni. Ključno je strokovno delo ter zahteve, ki temeljijo na strokovnih izhodiščih, ne pa na aktivističnem nastopu posameznikov, interesnih skupin ali politike.«

Izzivi sodobne živinoreje: Od stresa do trajnosti

Kako obvladovati toplotni stres, zagotoviti biovarnost in zmanjšati emisije za uspešno in trajnostno rejo govedi

Sodobna živinoreja postavlja rejce pred številne izzive. Poleg zagotavljanja optimalne prireje mleka ali mesa ter skrbi za zdravje živali se moramo spopadati z vplivi podnebnih sprememb, kot so vse pogostejši in intenzivnejši vročinski valovi, ter naraščajočo grožnjo nalezljivih bolezni. Hkrati se povečuje tudi pritisk glede okoljskega odtisa kmetovanja, zlasti emisij toplogrednih plinov, kot je metan. Obvladovanje teh dejavnikov ni le vprašanje skladnosti z zakonodajo, temveč neposredno vpliva na dobro počutje in zdravje živali, ekonomičnost kmetije in nenazadnje tudi na kakovost pridelanih živalskih proizvodov.

V nadaljevanju naših prispevkov se podrobneje seznanimi z naslednjimi ključnimi temami. Predstavili bomo **pomen in načine obvladovanja toplotnega stresa pri govedu**. Visoke temperature in vlažnost močno negativno vplivajo na zdravje, prirejo mleka, plodnost krav in vitalnost telet. Ključno orodje za spremljanje tveganja je **temperaturno-vlažnostni indeks (THI)**, ki ga je priporočljivo redno meriti. Spoznali boste, da že blag stres zmanjša mlečnost, zmerni in hud stres pa vodita do resnih fizioloških sprememb in padca prireje. Predstavili bomo praktične rešitve za hlajenje, kot so **ventilatorji**, pri katerih je pomembna pravilna namestitev in hitrost zraka, ter **hlajenje z izhlapevanjem** in druge ukrepe, kot so senčenje in napajanje.

Drugi pomemben vidik je **biovarnost na kmetiji**. Zaradi vse pogostejših izbruhov nevarnih bolezni je dosledno izvajanje biovarnostnih ukrepov ključnega pomena za preprečevanje vnosa in širjenja bolezni. **Novi pravilnik določa obvezne načrte biovarnosti** za komercialne reje, s čimer se povečuje odgovornost rejcev. Načrt vam pomaga prepoznati kritične točke in izboljšati zaščito.

Raziskave in primeri dobre prakse iz Nemčije prinašajo vpogled v **učinkovito gradnjo in rešitve za zmanjšanje toplotnega stresa s pomočjo arhitekture**. Posebej poudarjamo **pomen izbire strešne kritine in gradbenih materialov**. Živali v hlevih z zeleno streho doživijo bistveno manj toplotnega stresa. Zelene strehe zmanjšujejo vročinsko obremenitev poleti, ohranjajo toploto pozimi, zmanjšujejo temperaturna nihanja in dolgoročno zmanjšujejo stroške hlajenja. Predstavljamo tudi primere **modularne lesene gradnje** z velikimi odprtinami za odlično naravno prezračevanje. Ti pristopi izboljšujejo dobrobit živali, zmanjšujejo emisije in so lahko dolgoročno stroškovno učinkovitejši.

V zadnjem prispevku se posvečamo **zniževanju emisij metana**, ki je eden od virov toplogrednih plinov. Predstavljamo **nov krmni dodatek 3-nitroksipropanol (3-NOP)**. Raziskave, vključno s tistimi na inštitutu LFL, potrjujejo, da 3-NOP lahko zmanjša emisije metana ter izboljša energetske učinkovitost živali brez negativnih vplivov na zdravje ali prirejo. To je pomembna rešitev za zmanjšanje okoljskega odtisa.

Prispevki ponujajo **konkretne, na raziskavah in praksi temelječe informacije** o tem, kako lahko z obvladovanjem toplotnega stresa, biovarnostjo, premišljeno gradnjo objektov in sodobnimi rešitvami bistveno prispeva k **boljšemu zdravju in počutju živali**. Zagotovite **stabilno prirejo**, zmanjšajte stroške ter izpolnite zahteve po **trajnostnem kmetovanju**. Pridobljeno znanje vam omogoča informirano odločanje za uspeh vaše kmetije.

 Robert Peklaj, KGZS

Zelene strehe zmanjšajo toplotni stres za 200 ur

Bavarske raziskave odkrivajo učinkovite gradnje hlevov proti vročini

Strokovna skupina za govedorejo in gradnje pri JSKS se je udeležila večdnednega izobraževanja na inštitutu za kmetijstvo in živinorejo LFL v Grubu na Bavarskem. Leta 2024 smo si v okviru rednega izobraževanja izbrali teme s področja gradenj in ukrepov za zmanjševanje vročinskega stresa, zmanjšanja izgub dušika in toplogrednih plinov v živinoreji.

V prispevku bomo predstavili nekaj predlogov za gradnje, ki vplivajo predvsem na preprečevanje toplotnega stresa. Tema je povzeta po predstavitvah arhitektov dr. Joahima Simona in dr. Petra Stoetzla, ki sodelujeta na Inštitutu v Grubu pri poskusih in raziskavah gradenj hlevov za govedo.

Vročinski stres pri kravah lahko izmerimo oz. izrazimo s t. i. temperaturno vlažnostnim Indeksom TVI, ki upošteva relativno zračno vlago in temperaturo zraka. Na osnovi tega indeksa se lahko oceni, v kako hudem vročinskem stresu so živali. Na inštitutu v Grubu so v svojih raziskavah ugotovili, da je potrebno upoštevati pri oceni stresa poleg temp. zraka in relativne zračne vlage še direktno in indirektno osvetlitev sonca ter sposobnost akumulirane toplote v ovoju stavbe. Dodali so še en parameter, t. i. operativno ali občuteno temperaturo, ki upošteva dva ključna dejavnika – temperaturo zraka in temperaturo obodnih površin (sten, stropa, tal, odprtih itd.), ki lahko sevajo toploto ali pa hlad.

Operativna temperatura se spreminja v odnosu na temperaturo zraka in je zato tudi primernejša za izračun stresa.

Na Bavarskem so v meritvah od leta 1998 do leta 2021 ugotovili, da je trend naraščanja ur vročinskega stresa v močnem porastu. Pri tem so izračunali, da krave na Bavarskem v zadnjih sedmih letih povprečno trpijo 400 ur blagega in približno enako število ur zmerne vročinskega stresa. V posameznih letih so zaznali tudi nekaj ur močnega vročinskega stresa.

Hlev z glavno fasado obrnjeno proti zahodu, ki ima relativno kratek strešni previs, potrebuje še protivetrno zaveso, ki ščiti živali v hlevu pred soncem.

Morda se Slovenija in Bavarska ne zdita primerljivi, vendar se do neke mere vsaj v delu Slovenije lahko primerjata. Zime na Bavarskem so pogosto hladnejše kot v večini Slovenije, z večjim številom dni s snežno odejo predvsem v alpskih regijah. Poletja so tam zmerno topla (20–25 °C), redkeje zelo vroča. V Sloveniji so poletja toplejša in pogostejše vroča (25–35 °C), še posebej v nižinskih delih Slovenije.

Kritina kot ključni dejavnik zmanjšanja stresa

Kako lahko pri gradnji hlevov zmanjšamo toplotni stres?

Velik vpliv na vročinski stres ima izbira kritine. Na Bavarskem so opravili meritve na strehah iz različnih materialov in barv. Primerjali so enoslojne strehe s temno ali svetlo opečno kritino, enoslojno kovinsko kritino, različne večplastne strehe, t. i. sendvič strešne panele in strehe z prezračevalnim slojem, ter dve vrsti zelenih streh, eno z lahko konstrukcijo in drugo z masivnimi lesenimi ploščami in debelejšo plastjo zemlje in humusa oz. organskega dela. Ugotovili so, da so imele živali v hlevih z zeleno streho skoraj 200 ur manj temperaturnega stresa kot krave v hlevih s klasičnimi enoslojnimi kritinami. Nekoliko na boljšem so bile živali v hlevih z večplastno konstrukcijo in vmesnim zračenjem ter s sendvič strešnimi paneli. Te živali so imele okoli 100 ur manj zmerne stresa, vendar med 50–70 ur več zmerne stresa kot živali v hlevih z zeleno streho.

Toplotna kapaciteta materialov in fazni zamik

Če želimo zmanjšati vročinski stres, je zelo pomembna tudi izbira gradbenih materialov. Za različne materiale moramo poznati t. i. faktor toplotne kapacitete (c). Ta nam pove, kakšne so lastnosti posameznih gradbenih materialov pri sposobnosti akumulacije toplote. Specifična toplota materiala je torej toplota, ki je potrebna, da 1 kg snovi segrejemo za en kelvin ($c = J/kgK$). Višja ko je specifična toplota materiala, več toplotne energije na kg mase je material sposoben skladiščiti. Toplotna kapaciteta oz. sprememba temperature (npr. strehe) je odvisna od mase elementa in specifične toplote. Zaradi tega nastane t. i. fazni zamik temperature. To je torej časovna zakasnitev temperature na notranji strani stenskega sestava glede na zunanjo temperaturo. Fazni zamik prehoda toplote je čas, ki je potreben, da maksimalna temperatura preide skozi steno z višje na nižjo temperaturo. V poletnem času to pomeni potovanje toplote od zunaj proti notranjosti, pozimi pa ravno obratno.

Pri zelenih strehah, katerih sestave lahko temeljijo na lesu, humusu, zemlji oz. organskih materialih, so fazni zamiki visoki v obeh sezonah. To pomeni manjša temperaturna nihanja in s tem manjši temperaturni stres za živali.

V te materiale toplota prodre najgloblje in se tam tudi dalj časa zadrži. Materiali z nizko sposobnostjo akumulacije oz.

nizko specifično toploto se hitro segrejejo, saj imajo nižjo gostoto ali specifično toplotno kapaciteto. V primeru različni sistemov zelenih streh tako prevladujejo naravni materiali z visoko sposobnostjo akumulacije, ki na najboljši možni način zmanjšujejo temperaturne razlike. Najnižjo sposobnost ima zrak – kar 1000 x nižjo kot lahki materiali, npr. les in OSB plošče 2000 x nižji kot armiran beton in 3500 x nižji kot voda. To se najbolj odraža pri temperaturnih nihanjih v 24 urah, ko je podnevi vroče in ponoči hladneje.

To je tudi eden od razlogov, zakaj strehe z velikim naklonom in veliko kapaciteta zraka v hlevu ne pripomoreta bistveno k zmanjšanju toplotnega stresa. V zraku se toplotno sevanje neovirano širi, tako da razdalja med ogrevano strešno površino in dnom hleva oz. višino stavbe oz. hleva nima posebne vloge pri ohlajanju hleva in s tem k zmanjšanju toplotnega stresa.

To so potrdile tudi meritve, ki so jih opravili v Grubu, ko so primerjali dve vrsti kritine in dve vrsti streh. Eno z 10-stopinjskim naklonom in drugo s 30-stopinjskim naklonom ter dve vrsti kritin (enoslojne in dvoslojne). Ugotovili so, da ni bilo razlik v toplotnem stresu med živalmi, ki so bile v hlevih z višjim naklonom in zato večjim volumnom zraka v primerjavi s tistimi, ki so bile v hlevih z nižjim naklonom in manjšim volumnom zraka.

Za razliko od zraka (1005 J/kgK) ima voda zelo visoko specifično toplotno kapaciteto ($c = 4183 \text{ J/kgK}$). Zelene strehe so v večini sestavljene iz masivnega lesa, ilovice, peska in humusa ter drugih organskih materialov. To so materiali, ki lahko zadržujejo več vode, voda pa je sposobna zadržati oz. vpiti toploto in s tem preprečiti velika nihanja v temperaturi hleva med dnevom in nočjo. V začetni fazi je lahko zelena streha dražja, dolgoročno pa so višji stroški pri ostalih strehah, ker je vedno potrebno še dodatno hlajenje. To pomeni, da je potrebno vključiti še stroške za dodatno ventilacijo, ki pa ne prinese vedno zelenega učinka.

Drevesa in njihova senca lahko pripomorejo, da se krave izognejo vročinskemu stresu.

Orientacija in senčenje hlevov

Raziskave so tudi pokazale, da odprtost hleva ni vedno zadosten ukrep za zmanjšanje toplotnega stresa, saj je vpliv naravnega prezračevanja odvisen tudi od podnebnih razmer. Na Bavarskem so preizkušali različne geometrije stavb (2-, 3- ali 4-vrstni ležalni boksi) in orientacije slemena hleva (V–Z in S–J). Kljub razlikam v geometriji in velikosti odprtih površin ni bilo opaznih razlik v toplotnem stresu med hlevi. Podobno ni bilo razlik glede na orientacijo slemena hleva, saj je večino poletja na Bavarskem veter zelo šibak. Izmerili so, da je kar 64 % ur z vetrovi pod 1,5 m/s, kar je premalo za uspešno prezračevanje skozi odprtine.

Orientacija slemena ima vpliv na vročinski stres pri hlevih z dvokapno streho. Meritve so pokazale, da hlev z orientacijo slemena S–J in glavno fasado obrnjeno V–Z prejme dvakrat več sončne energije (700–750 vatov), kar povzroči večje segrevanje kot hlev z orientacijo slemena V–Z in glavno fasado proti jugu, ki prejme približno 600 vatov sončne energije ob poldnevu.

Vročinski stres v hlevu lahko zmanjšamo tudi z ustvarjanjem sence na glavnih fasadah hleva, torej na daljših stranicah hleva. Uporabijo se lahko svetle protivetrne zavesе, ki se dvigajo od spodaj navzgor, ali rastlinske zelene zavesе. Zmanjšujejo vdor sončne svetlobe v hlev, hkrati pa omogočajo prehod zraka in svetlobe, kar izboljšuje prezračevanje in zagotavlja boljše pogoje za živali. Ustrezno senčenje glavnih fasad je ključno za ohranjanje ugodnih pogojev v hlevih v času poletnih vročin. Napušč v kombinaciji s protivetrnimi zavesami ali rastlinskimi zelenimi zavesami omogoča tudi učinkovito zaščito pred toplotnim stresom (slika 1).

Primerjava različnih tipov hlevov v praksi

Na koncu so nam predstavili poskus, v katerem so primerjali vplive na toplotni stres pri različnih tipih hlevov. V študiji so primerjali različne tipe hlevov in njihov vpliv na toplotni stres pri živalih. Primerjali so toplotni stres pri živalih na paši in v senci dreves in v štirih različnih tipih hlevov. Vsi hlevi so imeli enako usmeritev slemena V–Z. Hlev 1 je imel 4 vrste ležalnih boksov in streho s 25-stopinjskim naklonom, enoslojno kovinsko kritino s strešnimi okni in 0,5 m dolgim strešnim previsom. Hlev 2 je imel 3 vrste ležalnih boksov in streho z 10-stopinjskim naklonom, dvoslojno sendvič kritino z lesenim opazem in previsom strehe, dolgim 1,5 m. Hlev 3 je imel 2 vrsti ležalnih boksov, zeleno streho s 3- do 5-stopinjskim naklonom in previsom strehe, dolgim 3,4 m. Hlev 4 je bil podoben kot hlev 3, vendar z »debelejšo« zeleno streho.

Rezultati so pokazali, da je bila temperatura v hlevu 1 (enoslojna kritina in 25-st. naklon strehe) večino dneva za 2–4 °C višja od zunanje, medtem ko je bila v hlevu 3 (zelena streha) za 3–4 °C nižja od zunanje. Izračunali so, da so imele živali v hlevu 1 za 30 % več ur zmernege stresa kot živali v hlevu 3. (slika 2). Hlev 2 (dvoslojna kritina in 10-st. naklon strehe) je ponujal razmere, podobne tistim na pašniku v senci dreves. Kljub temu so meritve pokazale, da so imele živali v hlevu 40 ur manj zmernege stresa kot živali na pašniku. Živali v hlevu

3, ki je imel zeleno streho, so imele bistveno manj zmernege stresa kot v ostalih hlevih in kot živali v senci dreves na paši. Najmanj vročinskega stresa so doživele živali v hlevu 4 (zelená streha z debelejším slojem zemlje in peska).

Povzetek

Rezultati jasno kažejo, da je geometrija stavbe, vrsta strehe, vrsta gradbenega materiala, sestava konstrukcijskega elementa in optimalno prezračevanje ključnega pomena za zmanjšanje

toplotnega stresa pri živalih. Zelene strehe, večji previsi in odprtine na fasadah tudi prispevajo k boljšemu toplotnemu udobju živali. Hlevi z modernimi, a neustreznimi materiali in pomanjkljivim prezračevanjem povzročajo večji toplotni stres, kar negativno vpliva na zdravje in produktivnost živali. Pravilno načrtovanje hlevov z upoštevanjem teh ugotovitev je bistvenega pomena za trajnostno kmetovanje.

 Jasmina Slatnar, KGZS – Zavod Ljubljana

Biovarnost na kmetiji: ključ do zdravih živali

Nov pravilnik določa obvezne načrte biovarnosti za komercialne reje

V zadnjem času dajemo vse večje poudarke biovarnosti na kmetiji. Biovarnost kot temelj preventive ne pomeni spreminjanja načina reje, ampak vzpostavitev dodatnih preventivnih ukrepov za preprečevanje vnosa bolezni v rejo. Uprava za varno hrano, veterinarstvo in varstvo rastlin je lani predpisala, da morajo komercialne reje zagotoviti načrt biovarnosti, in sicer rok za komercialne obrate s prašiči in perutnino je bil do 29. decembra 2024, za ostale komercialne reje pa do 31. marca 2025.

Ker lahko izbruhi bolezni v rejah živali povzročijo veliko gospodarsko škodo in omejijo trgovanje z živalskimi proizvodi in ker za nekatere bolezni ni ne cepiva ne zdravila, je ključno, da izvajalci dejavnosti (rejci) na kmetijah dosledno izvajajo biovarnostne ukrepe, ki preprečujejo vnos in širjenje bolezni.

Ko govorimo o biovarnosti, govorimo o nizu ukrepov in praks, ki zmanjšujejo tveganje okužb in zagotavljajo zdravje živali, varnost ljudi ter kakovost živalskih proizvodov. Biovarnost zajema ukrepe tako na ravni kmetije, prevoza, veterinarske oskrbe in nenazadnje zakonodaje.

Pri tem ne pozabimo, da so v prvi vrsti za zdravje svojih živali in za zmanjšanje tveganja za vnos povzročiteljev bolezni v obratu odgovorni izvajalci dejavnosti (rejci). Hkrati pa so vsi obiskovalci obrata dolžni izvajati biovarnostne ukrepe, ki jih ima izvajalec dejavnosti (rejec) določene v načrtu biovarnosti.

Novi pravilnik določa obvezne ukrepe

Uprava Republike Slovenije za varno hrano, veterinarstvo in varstvo rastlin je lani sprejela nov (v nadaljevanju UVHVVR) Pravilnik o biovarnosti ter izvajanju biovarnostnih ukrepov iz uredbe (EU) o prenosljivih boleznih živali. V pravilniku so določeni splošni in posebni biovarnostni ukrepi za preprečevanje vnosa bolezni v obrate ter širjenja bolezni med obrati.

Biovarnostne ukrepe mora izvajati vsak izvajalec dejavnosti (rejec živali), saj ima pojav bolezni pri enem rejcu neposreden vpliv na rejce v okolici ali celo na območju celotne države. Pri

tem morajo biti biovarnostni ukrepi prilagojeni posameznemu načinu reje.

S pripravo načrta biovarnosti so izvajalci dejavnosti (rejci) pridobili boljši vpogled v rejo in se seznanili s kritičnimi točkami na kmetiji. Tako so lažje dopolnili ukrepe za izvajanje biovarnosti na svojih kmetijah in se bolj celostno lotili boljše zaščite rejnih živali.

UVHVVR je v letošnjem letu izdala tudi Smernice za izvajanje splošnih biovarnostnih ukrepov v rejah živali. Gre za priporočila, ki izvajalcem dejavnosti (rejem) pomagajo razumeti in izvajati učinkovite ukrepe, s čimer prispevajo k zdravju in varnosti svojih živali.

Odziv na naraščajoče grožnje bolezni

Zaradi vse pogostejših izbruhov bolezni v Evropi, kot so bolezen modrikastega jezika, slinavka in parkljevka, afriška prašičja kuga, aviarna influenca ..., je ključno, da izvajalci dejavnosti (rejci) dosledno izvajajo biovarnostne ukrepe in spremljajo napotke UVHVVR ter tako preprečijo vnos in širjenje bolezni med obrati.

 Barbara Kralj, KGZS – Zavod Celje

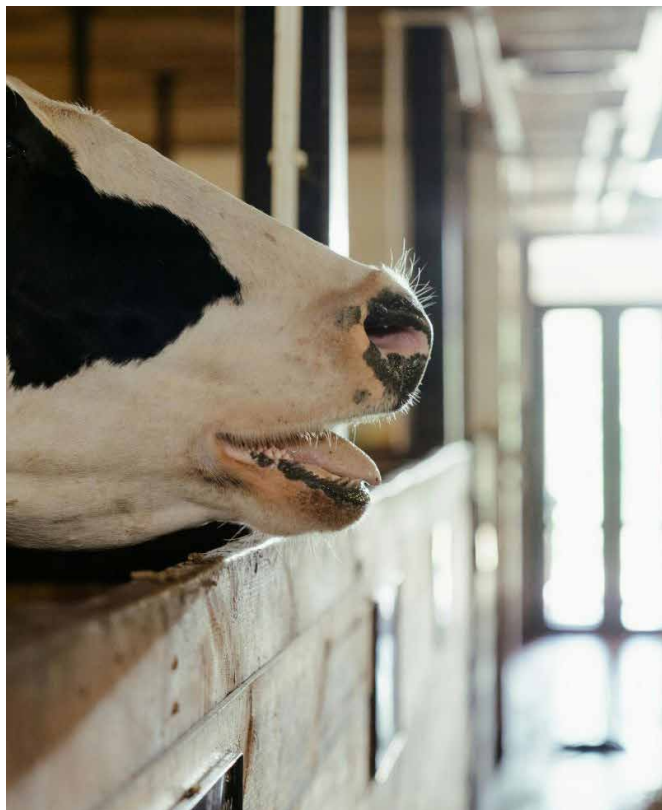

THI indeks: ključ do obvladovanja toplotnega stresa

Praktični ukrepi za hlajenje krav molznic v vročinskih valovih

Toplotni stres pri kravah molznicah predstavlja za rejca vse večji izziv. Visoke temperature in visoka vlažnost zraka negativno vplivajo na dobro počutje in zdravje živali, prirejo mleka in tudi na vitalnost telet. Govedo proizvaja zaradi svoje specifične prebave zelo visoko raven toplote. S povečanjem prireje mleka se dodatno poveča še proizvodnja telesne toplote, poleg omenjenega pa je govedo še dodatno obremenjeno s toploto iz okolice.

Toplota prehaja na žival z direktnim sončnim sevanjem, s sevanjem preko nadstreškov in dreves, s prevajanjem in sevanjem toplote iz tal. Z živali pa toplota prehaja na okolico s kroženjem zraka, izhlapevanjem z dihanjem in s potenjem, s sevanjem toplote iz telesa v ozračje in tla.

Razumevanje temperaturno-vlažnostnega indeksa

Toplotni stres nastopi, ko temperatura in vlažnost zraka presežeta sposobnost živali, da učinkovito uravna svojo telesno temperaturo. Mehanizmi, kot so znojenje, sopihanje in odvajanje toplote s sevanjem, postanejo nezadostni. Termonevtralna cona je temperaturno območje, znotraj katerega krava brez dodatnega napora vzdržuje stalno telesno temperaturo (38,5–39,5 °C). Ta cona običajno obsega razpon med 4 in 20 °C,

vendar je odvisna od prireje mleka. Visoko proizvodne krave se najbolje počutijo pri temperaturah med 5 in 20 °C, medtem ko lahko krave z nižjo prirejo prenesejo temperature do 25 °C. Temperaturno-vlažnostni indeks (THI) je ključni kazalnik za ocenjevanje toplotnega stresa pri kravah molznicah. Združuje podatke o temperaturi in relativni vlažnosti zraka ter pomaga določiti, kdaj so pogoji za živali stresni. Kadar je izmerjen THI pod 68, ni stopnje tveganja za toplotni stres, živali se v okolju dobro počutijo. THI nad 68 pomeni blag stres, ki vpliva na rahlo povečanje telesne temperature in že lahko zmanjša mlečnost. THI 72–79 pomeni zmerni stres (zmanjša se zauživanje krme, poveča se potreba po pitju in padec mlečnosti), THI 80 predstavlja za kravo hud stres in THI nad 90 predstavlja visoko tveganje za zdravje in dobrobit živali. Posledice toplotnega stresa vključujejo zmanjšano prirejo mleka, slabšo plodnost zaradi hormonskih motenj, večjo dovzetnost za bolezni, kot sta mastitis in presnovne motnje, vplivajo na fiziološke spremembe, kot je povišana telesna temperatura, hitrejši srčni utrip, višja raven kortizola. Toplotni stres med brejostjo negativno vpliva tudi na razvoj plodu, kar lahko privede do spontanih splavov ali mrtvorojenih telet. Tudi teleta so zelo občutljiva na vročino. Njihova termonevtralna cona je do tretjega tedna starosti omejena na največ 21 °C. Zaradi toplotnega stresa porabljajo več energije za uravnavanje telesne temperature, kar se kaže v slabši rasti in razvoju. Dolgoročno imajo posledice toplotnega stresa pomemben vpliv na gospodarnost kmetije, saj zmanjšujejo prirejo in povečujejo stroške zdravljenja.

Ventilatorji kot najučinkovitejša rešitev

Za učinkovito zmanjševanje toplotnega stresa pri govedu so na voljo različni ukrepi, ki izboljšujejo mikroklimo v hlevu in neposredno hladijo živali. Med najučinkovitejše rešitve sodijo ventilatorji, saj z ustvarjanjem zračnega toka odvajajo toploto, ki se zadržuje okoli telesa živali. Da bi dosegli željeni hladilni učinek, morajo ustvarjati minimalen pretok zraka s hitrostjo vsaj 2 so 2,5 m/s in biti pravilno umeščeni v hlevu. Raziskava, ki sta jo izvedli dr. Isabella Lorenzini in Victoria Schmidt z Bavarskega inštituta (LFL), je pokazala, da so aksialni ventilatorji visoko učinkoviti, omogočajo višje hitrosti zraka. Ti omogočajo dobro izmenjavo zraka v celotnem hlevu in tako pozitivno vplivajo na dobro počutje in zdravje živali. Nameščeni naj bodo vzdolžno nad ležišči, največ 15 metrov narazen, pri čemer je razdalja odvisna tudi od posameznega modela in njegove zmogljivosti. Nagib ventilatorjev naj bo med 15° in 25°, da zagotovijo ustrezno hitrost zraka v območju, kjer se nahajajo živali. Spodnji rob ventilatorja naj bo nameščen približno 2,70 m nad tlemi, kar po mnenju avtoric pripomore tudi k zmanjšanju emisij, saj se s tem zmanjša izsuševanje pohodnih površin. Prvi ventilator naj bo nameščen čim bližje čelni steni hleva, idealno neposredno ob njej ali največ 1,5

metra stran, s čimer se zmanjša pojav zračnega protoka in s tem tudi učinkovitost sesanja zraka (sliki 2 in 3).

Vertikalni oziroma stropni ventilatorji po navedbah avtorjev ne zagotavljajo minimalne hitrosti izmenjave zraka po celotnem hlevu 2 m/s pogosto ni dosežene. Hitrost zraka na ležiščih (slika 2) kaže, da dosežajo hitrost zraka 1.6 m/s in manj. S slike lahko razberemo, da bolj ko so ležišča oddaljena od ventilatorja, manjša je hitrost zraka na ležiščih, kar pomeni, da je tam učinkovitost hlajenja slabša. Nevarnost pri tem sistemu je, da se lahko krma na krmilni mizi hitreje suši. So pa stroškovno bolj ugodni.

Cevna ventilacija deluje z nadtlakom in dovaja svež zrak preko perforiranih cevi enakomerno v hlev. Primerna je zlasti za hleve z nizkimi stropi in omogoča enakomerno porazdelitev zraka z nizko hitrostjo. Da bi lahko vzdrževali zahtevane stopnje izmenjave zraka, je cevno prezračevanje izračunano tako, da mora sistem neprekinjeno delovati 24 ur na dan 365 dni v letu.

Pri prezračevanju z ventilatorji je važno, da se temperatura v hlevu regulira tako podnevi kot ponoči. Delovanje in krmiljenje ventilatorjev naj bo usklajeno s temperaturno-vlažnostnim indeksom. Pomembno je tudi, da ventilatorji niso preglasni.

Dodatni ukrepi za celovito zaščito

Hlajenje z izhlapevanjem izkorišča hladilni učinek izhlapevanja vode. Učinkovito je le, če lahko zrak absorbira vlago in če ima voda dovolj časa za izhlapevanje (zračne prhe – megljenje, prhe za krave – tuši).

Svetujemo vam, da redno merite temperaturo in vlažnost zraka v hlevu ter izračunate THI. Z opazovanjem živali, spremljanjem indeksa THI in dodatnim hlajenjem je mogoče toplotni stres učinkovito zmanjšati. Dodatni ukrepi, kot so gradnja tako imenovanih »odprtih« hlevov, senčenje na zahodnem delu hleva, zadostno število napajalnih mest, upravljanje s kakovostno voluminozno krmo, prilagajanje krmnih obrokov za spodbujanje zauživanja krme in zmanjšanje presnovnih obremenitev dodatno zmanjšuje toplotno obremenitev, kar pa ugodno vpliva na dobrobit živali, zdravje in prirejo.

 Anja Mežan, KGZS – Zavod Novo mesto

Zelene strehe: trajnostna rešitev za kmetijske hleve

Nemška primera dobre prakse dokazujeta učinkovitost lesene gradnje in zelenih streh pri reji govedi

Novembra 2024 smo se člani strokovnih skupin za govedorejo in gradnje kmetijskih objektov Javne službe kmetijskega svetovanja pri Kmetijsko-gozdarski zbornici Slovenije udeležili strokovnega usposabljanja v Grubu v Nemčiji. Med drugim smo si ogledali tudi dva primera dobre prakse z vidika trajnostne gradnje kmetijskih objektov za rejo živali.

Kmetija Graizer: bioenergetska samooskrba z zeleno streho

Na kmetiji Graizer obdelujejo 40 ha njivskih površin; usmerjeni so v prirejo mleka in proizvodnjo bioplina. Krmni obroki so temeljili na poletnem in zimskem obroku. Krmni obrok sta sestavljali tako koruzna in travna silaža kot močna krma, in sicer repične tropine, ki se pokladajo 2x na dan preko robota, poleti pa je živalim na voljo tudi sveža trava in seno. Kmetijsko gospodarstvo ima za namen sušenja sena tudi sušilno napravo, za pogon le-te pa energijo črpajo iz bioplinarne. Grajeni hlev ima

kapaciteto za do 70 krav molznic, trenutno se v hlevu nahaja 50 krav molznic s povprečno mlečnostjo 30 l mleka na kravo. Kot enega pomembnejših razlogov, zakaj hlev ne zagotavlja popolne zapolnitve z živalmi glede na kapacitete v hlevu, je gospodar kmetije izpostavil problem stresa, ki ga doživijo živali. Slednji se kasneje odraža na zdravstvenem stanju v reji in količini mleka. Kmetija je prav tako poudarila, da njena vizija in usmeritev stremita k dolgoživosti in zdravju ter dobremu počutju živali.

Gospodar kmetije je predstavil tudi finančni pogled na samo izgradnjo večstavnega objekta za rejo živali, prekritega z zeleno streho. Strošek gradnje brez upoštevanja stroškov skladišča za živinska gnojila ter objekta za skladiščenje krme in ocenjenih 1500 ur lastnega dela je znašal 9350 EUR na ležišče. V primerjavi s stroški danes bi takšen objekt znašal vsaj 30 % več stroškov v primerjavi z letom 2020, in sicer med 13.000 in 14.000 evri na ležišče.

Strešna kritina ima 3-odstotni nagib, na strehi pa je uporabljena zemlja iz izkopa. Material zasaditve je izključno samonikel, saj je zemlja vsebovala veliko semena rastlinskega materiala. V primeru prevelike suše na strehi to takoj opazijo, saj se zviša temperatura v hlevu. V tem primeru streho takoj zalijejo z vodo, da površino ohladijo, kar se pozna tudi v objektu v hlevu.

Kmetija Stadler: modularna lesena gradnja za ekološko rejo

Kmetija Stadler iz Tutenhausna se nahaja v Zgornji Bavarski na cca 500 metrih nadmorske višine. Kmetija je odlična predstavnik ekološkega kmetovanja s poudarkom na seneni prireji mleka. Na kmetiji redijo 80 krav lisaste pasme. Obdelujejo 21 ha svojih površin in 65 ha površin v najemu. Povprečna mlečnost na kmetijskem gospodarstvu znaša 6.500–6.700 litrov mleka na leto z vsebnostjo 3,6 % beljakovin in 4,2 % maščob. Cena mleka na liter je 55 centov z dodatkom 11 centov za seneno mleko. Večino mleka se proda za predelavo. Krave krmijo s senom, koruznim zrnjem, pšenico in minerali. Živali povprečno zaužijejo 22–24 kg sena na dan. Krave niso na paši, saj hlev z odprtini in izpusti izpolnjuje zahteve ekološke reje. Živali v povprečju dosežejo 6–7 laktacij, najstarejša krava je doživela 16 laktacij. Telice redijo na ležalnih boksih, da se privadijo na hlevske razmere. Molža poteka v ribji kosti (2 x 8), tla v hlevu so polna in prevlečena z rezkanim betonom, saj se s tem zmanjša možnost poškodb živali v hlevu.

Tehnične rešitve za optimalno klimo in trajnost

Po dolgoletnih raziskavah in priporočilih Inštituta za kmetijstvo in živinorejo v Grubu na Bavarskem se je kmetija odločila za gradnjo lesenega modularnega hleva z zeleno streho in velikimi odprtini na stranskih fasadah. Pri načrtovanju kmetije so upoštevali tako lokalne pogoje kot smeri vetra, kar je ključno za učinkovito naravno prezračevanje. Rejec je opozoril, da je treba upoštevati tudi zimske razmere, saj sneg in veter močno vplivata na delovanje odprtini in strehe.

Kmetijski objekt za rejo živali je sestavljen iz treh povezanih objektov z odprtini med strehami. Slednje omogoča dobro prezračevanje in minimalna temperaturna nihanja med

dnevom in nočjo. Hlev je izdelan iz masivnega smrekovega lesa brez uporabe vijakov. Strop debeline 10 cm je prekrit z ilovico, peskom in humusom, kar tvori zeleno streho. Streha ne le zmanjšuje toplotne obremenitve poleti, ampak ohranja toploto tudi pozimi. Zelena streha je v primerjavi z ostalimi izvedbami v začetku dražja, a dolgoročno zmanjšuje stroške hlajenja in podaljšuje življenjsko dobo strehe. Zelene strehe so običajno sestavljene iz hidroizolacijske membrane z zaščitno plastjo in drenažnim, filtrirnim in vegetacijskim slojem na vrhu. Med padavinami ali namakanjem drenažne vegetacijske plasti rastlinje na strehi absorbira vodo, ki se nato sprošča nazaj v ozračje z izhlapevanjem preko rastlin in substrata. Glede na strukturo lahko zelena streha prispeva tudi k ohlajanju zraka v notranjosti hleva in v povezavi z nočnim hlajenjem dodatno pozitivno vpliva na temperaturne vrhove v hlevu. Višja in težja, kot je struktura, in gostejša, kot je vegetacijska plast, nižje so temperature, ki se pojavljajo na spodnji strani strehe. Da bi zagotovili, da je velika masa zelene strehe čim bolj učinkovito povezana z notranjostjo, mora imeti material strešnega opaža najvišjo možno toplotno prevodnost in ne sme biti predebel. Rejec je potrdil, da so v zadnjih šestnajstih letih kljub vročim poletjem temperature v hlevu ostale stabilne.

Večstavnbi hlevi, kot je ta, so za okoli 25 % cenejši za gradnjo in omogočajo enostavnejšo širitev. Razmiki med strehami (1,40–2,40 m) dodatno izboljšujejo prezračevanje in prispevajo k zmanjšanju toplotnega stresa. Takšne hleve označuje tudi trajnost, saj izpolnjujejo zahteve ekološke reje, zmanjšujejo emisije in izboljšujejo logistiko oziroma umeščanje objektov v prostor.

V zaključku lahko rečemo, da predstavlja kmetija Stadler svojo inovativno zasnovo hleva trajnostno in učinkovito rešitev za ekološko rejo živali. Zelena streha, modularna zasnova, naravno prezračevanje in prilagoditev lokalnim pogojem prispevajo k boljši dobrobiti živali, zmanjšujejo stroške in hkrati ohranjajo vizualno skladnost s podeželjem. Takšni projekti dokazujejo, da je mogoče združiti sodobne tehnološke rešitve z ekološkimi in trajnostnimi principi pri gradnji kmetijskih objektov.

 Alberta Zorko, KGZS

Hlev na kmetiji Graizer (Foto: Anja Mežan, KGZS – Zavod Novo mesto)

Hlev na kmetiji Stadler (Foto: Jasmina Slatnar KGZS – Zavod Ljubljana)

3-NOP: Nova rešitev za zmanjšanje emisij metana

Krmni dodatek 3-nitrooksipropanol obeta do 42-odstotno znižanje emisij metana pri kravah molznicah

Živinoreja pomembno vpliva na nastajanje emisij treh ključnih toplogrednih plinov – metana, dušikovega oksida in ogljikovega dioksida. Vsak od teh plinov ima drugačen izvor. Metan in didušikov oksid nastajata v bioloških procesih v prebavilih prežvekovalcev in med skladiščenjem živalskih gnojil. Emisije ogljikovega dioksida so posredno vezane na živinorejo, nastajajo zaradi uporabe fosilnih goriv, pri proizvodnji in transportu krme ter spremembi rabe zemljišč, kot je krčenje gozdov v pašnike in njive. Za blaženje emisij toplogrednih plinov iščemo rešitve prav v izvoru nastanka emisij, to je pri izbiri ustrezne tehnologije reje, dodatkih za zorenje gnojevke, v skladiščenju živalskih gnojil in prehrani. Na zmanjšanje izpustov toplogrednih plinov pa po navedbah stroke vpliva tudi dodajanje specialnih krmnih dodatkov v prehrano krav molznic. V Evropski uniji vključujemo v prehrano živali le dovoljene krmne dodatke, ki so vpisani v Register krmnih dodatkov, pri čemer morajo biti le-ti uvrščeni v kategorijo zootehničnih dodatkov. V Sloveniji je trenutno registriran le eden, in to je 3-nitrooksipropanol (3-NOP) podjetja Bovaer. Proizvajalec 3-NOP zagotavlja, da vključevanje omenjenega krmnega dodatka v prehrano krav molznic vpliva na zmanjšanje izpustov metana za 27 do 42 %, odvisno od sestave krmnega obroka (razmerja med travno in koruzno silažo) in kategorije živali (krave molznice, biki pitanci). Zagotavlja pa tudi, da so varnostna tveganja ob vključevanju slednjega za živali in ljudi minimalna.

Raziskave na inštitutu LFL potrjujejo učinkovitost

Člani strokovnih skupin za govedorejo ter gradnje in adaptacije kmetijskih objektov pri KGZS smo se lani novembra strokovno usposabljali na Inštitutu LFL v Grubu, kjer so nam njihovi strokovnjaki med drugim predstavili tudi svoje raziskave o vključevanju 3-NOP v prehrano krav molznic. Potrdili so, da uporaba 3-NOP vpliva na zmanjšanje okoljskega odtisa, kar je pomembno v luči zahtev po zmanjšanju emisij toplogrednih plinov. Poleg tega lahko takšni dodatki izboljšajo energetske učinkovitost krav, saj se energija, ki bi se sicer izgubila kot metan, uporabi za druge presnovne procese. Za izvedbo poskusa so se odločili, da preverijo, ali zmanjšanje črevesnih emisij metana preko vključevanja 3-NOP v prehrano molznic učinkuje celo obdobje laktacije, kot to trdijo raziskave (Kebreab et al. 2023), ali pa, da ovržejo študijo, ki pravi, da po 21 tednih krmljenja molznic s 3-NOP učinek popusti (Schilde et al. 2018).

Poskus z 48 kravami prinaša obetavne rezultate

Raziskave, izvedene leta 2024 v poskusnem centru LFL v Grubu, so se osredotočile na učinkovitost, varnost in praktično uporabo 3-NOP v krmnih obrokih krav molznic. Poskus je vključeval kontrolno skupino (brez 3-NOP) in skupine z različnimi koncentracijami dodatka. V poskus je bilo vključenih 48 krav (dve tretjini krav lisaste in tretjina rjave pasme), od tega 11

prvesnic. Poskus so pričeli, ko so bile krave 10 dni v laktaciji, in je trajal celo obdobje laktacije vse do prvega obdobja presušitve. Izpusti so bili merjeni na postajah (dihalne komore) in na merilnih napravah. V okviru poskusa so s posebnimi koriti s tehtnico spremljali zauživanje krme, prirejo in sestavo mleka ter zdravstvene kazalnike (pH vampa in kri). Ker je poskus trajal do marca letos, so nam predstavili le delne rezultate, ki kažejo, da lahko 3-NOP zmanjša emisije metana za 30,9 %, emisije metana na kg ECM za 28,7 % in emisije metana na kg SS za 27,6 %. Ugotovili so tudi, da dodajanje 3-NOP v prehrano krav molznic ne vpliva na zauživanje krme, višjo mlečnost, kakovost mleka (npr. vsebnost maščob, beljakovin) in zdravje živali. Kakšen bo pa dejanski učinek 3-NOP pri kravah molznicah čez celo laktacijo, pa bo ocenjeno maja 2025.

 Anja Mežan, KGZS - Zavod NM

Pastirja nad Bohinjem

Življenje med planinskimi pašniki – zgodba dveh pastirjev

Z mladima pastirjema smo se pogovarjali na nadmorski višini 1147 metrov, na planini Blato, kjer se zdi, da se čas ustavi. Bila je nedelja, prvi pomladno lep topel dan tudi na planini, je povedala Metka Marinč. Z možem Blažem Marinčem sta že drugo leto pastirja. Skrbita za 93 krav dojlj različnih pasem s telički vred. Krave so last 19 kmetov iz širše okolice Bohinja. Sredi junija se bo čreda preselila na višje pašnike, na planino Dedno polje, na nadmorsko višino 1560 metrov.

Metka in Blaž, kako sta prišla do službe pastirjev?

»Agrarna skupnost Stara Fužina-Studor je objavila razpis, da iščejo pastirja. Že prej sva spraševala, ali bodo iskali kakšnega novega pastirja. Rekla sva si, da bova to počela na stara leta, in verjela sva, da nama bo nekoč uspelo. Pastir na Dednem polju je šel v pokoj in za njim sta nekaj let pasli dve pastirici. Potem je bil objavljen razpis, saj sta pastirici odšli v tujino. Prijavila sva se in bila sva izbrana, tako da nama je uspelo že zdaj! Dobiva mesečno plačo pet mesecev v letu. Najina naloga je, da poskrbiva za krave in za pašnike.«

Kako živita po petih mesecih na planini?

»Mislili bi si, da je potem težko živeti v dolini, vendar se v hribih navadiš živeti bolj skromno in nimaš takšnih potreb. Nimava takšnih želja kot večina.«

Sredi junija se bodo krave preselile na planino Dedno polje. Zdaj so na pašniku pred planino Blato, kamor jih kmetje lahko pripeljejo s tovornjakom. Ali lastniki krav kdaj pridejo pogledat na planino?

»Redko. Želela bi, da bi se več družili in se spoznali med seboj. Želela bi se povezati z lastniki živali. Vsem se tako mudi v dolino, da vseh sploh ne pozna. Bolj pozna krave. Sčasoma se jih navadiš in tudi veš, od katerega kmeta so.«

Metka, Blaž in Harry skrbijo za 93 živali.

Planina Blato je živa planina, ki leži v majhni kotlini na nadmorski višini 1147 metrov. S planine, na kateri je več koč (večina je vikendov) in čez katero teče potoček, ni razgleda na okoliške vrhove.

Na planini Dedno polje v osrčju Fužinskih planin je sirarna, ki je vključena v Bohinjsko sirarsko pot. V poletnem času je v koči mogoče kupiti mlečne izdelke. Poleg sirarne je na planini še nekaj pastirskih stanov, ki pa so po večini že predelani v vikende.

V 19. stoletju so Bohinjci uporabljali 46 planin, leta 1966 jih je bilo živih še 29. Leta 2016 je delovalo 28 planin.

V obdobju po drugi svetovni vojni sta k zamiranju planinske živinoreje močno prispevala drastično zmanjšanje števila kmečkega prebivalstva in občutno zmanjševanje staleža živine. Razvoj živinoreje v dolini je pospešil opuščanje pašne, kot so jo poznali nekoč.

Leta 2024 se je na Fužinskih planinah paslo 109 živali, poleg krav še 7 ovc in osel.

Na Dednem polju je pet planin, kamor se razporedi po približno dvajset krav. Tam jih je tudi lažje prešteti, ker jih je manj. Midva bi dala vsem kravam zvonce, vendar je to odločitev kmeta. Živali brez zvoncev je veliko težje najti, saj se lahko skrijejo.«

Kako je s subvencijami za pašo na planinah?

»Za subvencijo za pašo se prijavi agrarna skupnost in za tolikšno čredo, kot jo paseva, ji pripadeta dva pastirja. Na višini nad 2000 metrov se pase tudi nekaj ovc.«

Na planini Dedno polje imata ponudbo za planince. Metka je znana po svojih štrukljih, lahko potrdim, da upravičeno.

»Na planino Laz hodi pa mleko. Prineseva ga kar v nahrbtniku. Delava skuto in kislo mleko. Skuto porabiva za štruklje. Poleg skutnih delava tudi veganske ajdove štruklje z datlji. Všeč so nama ljudje, ki pridejo uživati. Rada bi ohranila to, da bo planina ostala živa.«

Ste imeli do sedaj kaj težav z zvermi?

»Lani je bilo pri nama v redu. V okolici je veliko volkov, zato kmetje ovc ne dajejo na pašo. Včasih se jih je tu paslo tudi po tristo.«

Kako poteka vajin dan?

»Na Dednem polju vstaneva ob petih zjutraj in narediva obhod, preštejeva in pregledava vse krave, preveriva, ali je

vse v redu. Glede na pojenjanje paše jih je treba pravočasno prestaviti na drugo planino. Pri tem nama pomaga najin avstralski ovčar Harry. Na začetku so krave bolj mirne, pridne, saj je veliko paše. Proti koncu iščejo travo vedno dlje in se tudi raje skrijejo. Takrat ni nikoli dolgčas. Lani sva uspešno skrbela za krave in nama je uspelo spraviti v dolino čisto vse.

Skrbiva tudi za pašnike, ruvava invazivne rastline, kot so osat, praprot ... Pri tem bi lahko bile uspešne akcije, na katerih bi se zbralo veliko ljudi.«

Ali vama krave zaupajo?

»Na začetku se v dolini spoznavamo. Približno polovica krav se je tu pasla že lani. S tistimi ni težav. Tiste, ki so nove, se počasi navadijo na naju. Rada jih božava. Tako se naju ne bojijo in pridejo k nama.«

Kaj se vama zdi pomembno v vajinem odnosu?

»Najpomembnejši je pogovor. V pogovoru tudi preveriš, ali imaš enake želje in cilje. Midva jih imava. Povedati je treba, če te kaj moti. Rada živiva od danes do jutri. Rada si narediva, da nama je lepo, ker konec koncev nikoli ne veš, koliko časa še imaš. Za naju res velja rek *Carpe Diem* (Užij dan).«

 Luka Jeras, KGZS

Imata dva pastirska pomočnika, eden je na štirih nogah, drugi na štirih kolesih.

Paša vzdržuje krajino privlačno tudi za pohodnike in gornike.

S planine Blato se živali v drugi polovici junija preselijo na višje ležečo planino Dedno polje.

Bolj živalim prijazne reje, kot je paša na planinah, ni, a tudi tu postajajo zadeve zapletene, saj se v alpskem prostoru vse bolj pogosto pojavljajo napadi velikih zveri.

Ko se vrnete v dolino, se Metka ukvarja s kineziološkimi obravnavami, Blaž pa je mizar in se ukvarja z lesom. O dolgoročnih načrtih ne razmišljata, saj se ne želita omejevati. Bolj pomembno se jima zdi, da uživata v tem, kar delata. Kam ju bo pot peljala, še ne vesta.

Metka in Blaž živita v sozvočju z naravo. Na Dednem polju imata vrt, ki ga skrbno negujeta. Želita si, da bi lahko pridelala še več zelenjave. Metka in Blaž Marinč nadaljujeta tradicijo paše na planini Dedno polje. Želita jo približati še drugim mladim, saj se jima zdi to lepo delo v sožitju z naravo.

Na socialnem omrežju Instagram imata profil **Pastirski lajf**, na katerem objavljata video posnetke in slike živali. Pravita, da dobita veliko odzivov ljudi, ki jim s tem polepšata dan. Želita širiti pozitivno energijo. Metki se zdi čudno, da se za pastirsko življenje ne odloči več ljudi. Tako dobro je – zjutraj se zbudiš, nabereš rastline za čaj in si ves čas v naravi.

Kmetijski zakoni: Dialog šele po pritisku kmetov

Proces usklajevanja kmetijskega zakonodajnega paketa – brez sodelovanja in stika s terenom ni dobrih rešitev

Konec januarja je Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano brez kakršnekoli predhodne razprave s kmetijskimi organizacijami v javno obravnavo poslalo več ključnih predpisov, ki bistveno posegajo v kmetijsko in gozdarsko dejavnost. Gre za kar sedem predpisov, in sicer Zakon o kmetijstvu, Zakon o kmetijskih zemljiščih, Zakon o hrani, Zakon o varni hrani in krmi, Zakon o zdravju živali, Zakon o gozdovih, kasneje pa tudi Zakon o zaščiti živali.

Kmetijsko-gozdarska zbornica Slovenije se je kljub razočaranju, da ni bila vključena že v samo pripravo predlogov sprememb, lotila natančnega pregleda zakonodajnih predlogov. Nemudoma je na MKGP podalo tudi zahtevo, da se podaljša čas javne obravnave, saj gre za obsežno in ključno zakonodajo s področja kmetijstva in gozdarstva. Veliko razburjenja je sprva povzročila tudi namera MKGP, da se javno svetovalno službo kmetijskega svetovanja izloči iz sistema KGZS. Po hitrem odzivu zbornice je bil dosežen dogovor, da se ti členi umaknejo iz zakonodajnega predloga.

Sodelovanje je ključno

V proces pregledovanje predlogov zakonskih sprememb so se vključile tudi ostale nevladne kmečke organizacije. Ministrstvo je pristalo na podaljšanje javne obravnave, oblikovale so se tudi delovne skupine, v katerih so predstavniki MKGP in nevladnih kmečkih organizacij pregledovali načrtovane spremembe predpisov. Ministrstvo je prav tako izvedlo predstavitev bistvenih sprememb posameznih predpisov na terenu, za kar se jim zahvaljujemo. Obžalujemo pa, da je bila ob tem zamujena priložnost za osebni stik s kmeti, saj je bila večina predstavitev izvedena po spletu, le na dveh lokacijah so predstavniki MKGP sodelovali v živo.

Zaradi izjemno obsežne vsebine (saj gre skupno za sedem zakonov) so nevladne organizacije imele več medsebojnih dolgotrajnih srečanj, na katerih se je z vso skrbnostjo ter namenom zaščite in nadaljnjega razvoja kmetijstva in gozdarstvo tehtalo in iskalo usklajene rešitve. Nastajali so dolgi sezname pripomb

in predlogi izboljšav, ki so jih predstavljali na posameznih delovnih skupinah na MKGP. V teh delovnih skupinah so se pregledali vsi členi posameznih zakonov in nevladne organizacije so dobile priložnost, da predstavijo svoje pripombe in predloge rešitev. Žal na delovnih skupinah ni bilo prisotnih odločevalcev, ki bi lahko podali odziv na možnosti upoštevanja danih pripomb. Tako smo se veliko poslušali, uradniki na MKGP pa so si naše pripombe zapisovali. Nevladne kmečke organizacije so do zaključka javne obravnave podale skupne pisne pripombe v zvezi z vsemi obravnavanimi zakoni. Skupno je bilo podanih preko 320 pripomb. Za tiste zakone, ki so imeli najdaljše obdobje javne obravnave, so se na MKGP poslale tudi delne pripombe, vse z namenom, da se čim prej pridobi pisni odziv o možnostih upoštevanja podanih pripomb.

Potreben je bil sklic tiskovne konference

Aktivnosti na delovnih skupinah so se tako nadaljevale, vendar je zaradi dejstva, da odločevalci niso bili prisotni, prišlo do »drugega kroga« pregledovanja pripomb, ne da bi nevladne kmečke organizacije dobile odgovor o možnosti upoštevanja podanih pripomb. Tako je bila sprejeta odločitev, da se do prejema pisnih odgovorov od MKGP začasno prekrine sodelovanje na delovnih skupinah. Problematika samega postopka usklajevanja in najpomembnejše problematične rešitve iz napovedanih zakonskih sprememb so bile 26. marca predstavljene tudi na tiskovni konferenci, na kateri so sodelovale vse nevladne kmečke organizacije. KGZS se zahvaljuje za sodelovanje in strokovno pomoč pri pripravi pripomb in složnosti pri najpomembnejših vprašanih zaščite kmetijske in gozdarske dejavnosti: Zadrugi slovenske zvezi Slovenije, Sindikatu kmetov Slovenije, Zvezi slovenske podeželske mladine, ČebelarSKI zvezi Slovenije, Združenju slovenske kmečke iniciative, Zvezi kmetič Slovenije, Združenju hribovskih in gorskih kmetov Slovenije, Združenju kmečkih sirarjev Slovenije in Zvezi društev rejcev drobnice Slovenije.

Po tiskovni konferenci se je sodelovanje med MKGP in nevladnimi kmečkimi organizacijami popolnoma prekinilo. Prav tako je trajalo zelo dolgo, da smo od MKGP prejeli pisne odgovore na predhodno podane pripombe. Na zakon o zaščiti živali ter Zakon o varni hrani in krmi šele v drugi polovici maja. Kljub dejstvu, da se je popolnoma prekinilo sodelovanje med pripravljavci zakonodaje in organizacijami, ki dobro poznajo realne težave s terena, je bil Zakon o zaščiti živali, ki vključuje npr. prepoved reje kokoši v kletkah, obvezno čipiranje mačk ..., na seji vlade potrjen in poslan v nadaljnjo obravnavo v Državni zbor RS.

Pri predsedniku vlade

Zaradi neodzivnosti MKGP je bila podana tudi pobuda za sestanek pri predsedniku vlade RS dr. Robertu Golobu. Ker tudi na to pobudo ni bilo odziva, se je napovedala izjava za javnost

v zvezi s sprejemanjem obsežnih zakonskih sprememb brez sodelovanja nevladnih organizacij. Po tej napovedi seznaniš javnosti so nevladne organizacije prejele vabilo na sestanek na MGKP, tudi vabilo na redni mesečni sestanek, ki je sicer dogovorjen med KGZS in MKGP, vabilo na sestanek na MNVP ter vabilo na srečanje s predsednikom vlade RS. S predsednikom vlade so nevladne organizacije imele srečanje 3. junija. V pogovoru so ugotovili, da so demokratični procesi v postopkih sprejemanja zakonodaje nujni, zato je bilo dogovorjeno, da se bo izvedel ponovni krog usklajevanja, v katerem bodo iz MKGP predstavljene ključne spremembe, opravila pa se bo tudi ponovna razprava o možnosti upoštevanja pripomb. Proces potrjevanja zakonskih sprememb na vladi RS bo opravljen šele po ponovnem krogu usklajevanja. V zvezi z Zakonom o zaščiti živali, ki je že vložen v Državni zbor, pa je bilo obljubljeno, da bo narejen ponovni razmi-

slek in da se bo poleg zaščite živali razmišljalo tudi o kmetijah, ki jih bodo spremembe najbolj prizadele.

Skupna dolžnost

Nesprejemljivo je, da so morale nevladne organizacije prestati zapleten proces, da so si sploh pridobile možnost biti slišane v zahtevah po izboljšanju položaja slovenskega kmetijstva in gozdarstva. Šele po opozorilu na seznaništev javnosti o izključenosti iz procesov sprejemanja predpisov so bili pristojni voljni ponovne vzpostavitev dialoga. Sedaj pa je imajo vse sodelujoče strani tudi dolžnost, da se dogovorijo o rešitvah, ki bodo v največji možni meri pomenile zaščito in možnost nadaljnega razvoja našega podeželja.

 Janja Virant, KGZS

Zakon o kmetijstvu: upoštevanih le 20 pripomb

Nevladne kmečke organizacije podale več kot 115 pripomb k novemu zakonu, vendar ministrstvo napoveduje upoštevanje le manjšega dela predlogov za izboljšave

Zakon o kmetijstvu je temeljni zakon kmetijske dejavnosti, zato mu pogosto rečemo kar kmečka ustava. Ureja široko področje, saj najmanj okvirno ureja čisto vsa področja in postopke, v katere vstopa kmetijsko gospodarstvo. Od definicij kmeta, kmetijskega gospodarstva, dopolnilne dejavnosti, ukrepov kmetijske politike, posebnega upravnega postopka pa do spremljanja tal in gnojenja, sheme kakovosti, javnih služb in evidenc.

Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano se je zaradi številnih predhodnih sprememb in zato nepreglednosti tega predpisa lotilo priprave novega zakona. Določene vsebine pa so se prenesle v nova zakona, in sicer Zakon o hrani ter Zakon o varni hrani in krmi.

Do sedaj upoštevanih manjše število pripomb

V fazi javne obravnave so nevladne kmečke organizacije natančno pregledovale vse določbe in podale več kot 115 pripomb. Nekatere od teh pripomb so predstavljale dileme o zapisanih rešitvi, druge so bile bolj postopkovne narave, večina pa je predstavljala predloge rešitev za izboljšavo ali zaščito pravic predelovalcev hrane. Iz pisnega odgovora MKGP izhaja, da bo v nadaljnji zakonodajni proceduri upoštevanih slabih 20 pripomb. Pri tem ostaja dilema, kako bodo te pripombe dejansko upoštevale. To bo mogoče ocenjevati šele, ko bomo videli dikcijo člena posamezne rešitve. Pomembnejše upoštevanje pripombe se nanašajo na dvig dovoljenega letnega dohodka v okviru dopolnilnih dejavnosti na kmetiji, ukinitve časovne omejitve v zvezi z obdobjem paše in delom pastirja na planini, uporabniki zemljišč bodo lahko še naprej sami jemali vzorec za analizo, ohrani se tudi Svet za kmetijstvo kot posvetovalno telo ministra.

Pomembne vsebine, ki še ostajajo odprte

Kljub jasno zapisanim utemeljitvam posameznih pripomb zaenkrat pripravljalec predloga novega zakona še ni prisluhnil temam, kot je razvrščanje kmetijskih gospodarstev v razrede ter pomembni zahtevi, da bi morala biti prva stopnja predelave osnovna kmetijska brez omejitve pri višini prihodkov. Prav tako se nevladne organizacije in MKGP razhajajo v temi, ali mora biti podatek o KMG MID številki javno dostopen. Nevladne organizacije so namreč prepričane, da bi javnost tega podatka predstavljala pretiran poseg v svobodno gospodarsko pobudo posamezne kmetije. Prav tako nevladne organizacije vztrajajo pri zahtevi, da se pred zavrnitvijo vloge zaradi neplačanih davčnih obveznosti stranko najprej dodatno pozove k plačilu. Pomembno je tudi, da se v zakon vnesejo dodatne rešitve pri kmetovanju na OMD območjih. V zvezi z različnimi vrstami evidenc pa je ključnega pomena, da je le-teh čim manj in da za njihovo vodenje ni predviden samo elektronski način. Zavedati se je potrebno tako starostne strukture nosilcev kmetij kot dejstva, da nimajo vsi tehničnih zmožnosti za elektronsko vodenje predpisanih evidenc.

Kako naprej

Nevladne organizacije bodo tudi v nadaljnjem procesu skrbno pregledovale vse zapisane rešitve in vztrajale pri temeljnih zahtevah, ki pomenijo zaščito in razvoj kmetijske dejavnosti. Zgolj strokovni argumenti in medsebojno sodelovanje pripravljalec predpisa ter poznavalcev realnih problemov s terena lahko privedejo do rešitev, ki bodo poenostavile postopke in podprle razvoj slovenskega kmetijstva.

 Janja Virant, KGZS

Kmetijska zemljišča morajo ostati za pridelavo hrane

KGZS nasprotuje fotovoltaike na njivah in opozarja na ogrožanje prehranske varnosti Slovenije

V postopku priprave sprememb in dopolnitev Zakona o kmetijskih zemljiščih (ZKZ) smo na KGZS opozarjali na več določb, ki bi lahko dolgoročno ogrozila osnovno funkcijo kmetijskih zemljišč – pridelavo hrane. Nekaterim našim pripombam je Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano (MKGP) prisluhnilo, številna druga opozorila pa žal ostajajo prezrta. V nadaljevanju predstavljamo ključne poudarke.

Nasprotovanje umeščanju fotovoltaike na kmetijska zemljišča

Nasprotovali smo možnosti umeščanja fotonapetostnih naprav na kmetijska zemljišča z bonitetnimi točkami (BT) do 20, kar bi lahko prizadelo 33.000 hektarjev površin. Glede na podatek o majhni površini kmetijskih površin na prebivalca v Sloveniji, ki je z vidika doseganja prehranske varnosti izredno problematična, je kakršnakoli sprememba rabe kmetijskih zemljišč za namen umeščanja fotovoltaičnih naprav brez nadomeščanja z novimi kmetijskimi zemljišči nedopustna. Naša pripomba je bila upoštevana – MKGP je potrdilo, da umeščanje fotovoltaike na kmetijska zemljišča, ne glede na njihovo BT, ne bo dopustno.

Pomisleki o agrofotovoltaike

Zavrnilo smo uvajanje agrofotovoltaike – to je kombinirane rabe zemljišč za proizvodnjo električne energije iz sončnih panelov ob hkratni rabi tal za kmetovanje – na kmetijska zemljišča z manj kot 35 BT. Postavljanje fotonapetostnih panelov na kmetijskih površinah ustvarja neposredno konkurenco med pridelavo hrane in proizvodnjo energije. Tovrstna raba kmetijskih zemljišč zmanjšuje njihovo razpoložljivost za kmetijsko dejavnost, o čemer že govorijo tudi izkušnje iz tujine. Za zagotavljanje prehranske varnosti si Slovenija ne more več privoščiti krčenja kmetijskih zemljišč: v Sloveniji obdelujemo nekaj več kot 8 arov njiv na prebivalca, kar je manj kot polovica povprečja za države članice Evropske unije (EU), ki znaša 20 arov njiv na prebivalca. Tuja praksa še kaže, da je agrofotovoltaika v kombinaciji z visoko rastočimi kulturami, kot so koruza ali žita, večinoma negospodarna. Te rastline namreč zahtevajo dovolj sončne svetlobe in prostora, kar senčenje s paneli onemogoča.

Kmetje so ključni varuhi podeželske krajine v Sloveniji. Tradicionalna odprta kmetijska pokrajina z njivami in travniki predstavlja dragoceno kulturno in naravno dediščino. Postavitve fotonapetostnih naprav bi ta prostor bistveno preoblikovala in deloma zakrila njegov naravni videz, kar bi dolgoročno vplivalo tudi na identiteto in privlačnost podeželja.

Fotovoltaične naprave imajo svoj prostor na strehah kmetijskih objektov. Tam ne tekmujejo z osnovno kmetijsko dejavnostjo, ne ogrožajo prehranske varnosti in ne spreminjajo krajinske podobe. Tam – in le tam – naj tudi ostanejo.

MKGP naše zahteve po prepovedi agrofotovoltaike ni sprejelo in zagovarja stališče, da bo umeščanje agrofotovoltaike predvideno v prostorskih aktih lokalnih skupnosti, ki bodo za umeščanje agrofotovoltaike na kmetijska zemljišča z največ 35 BT lahko postavile dodatne pogoje ali umeščanje celo prepovedale. MKGP bo dovolilo pilotne projekte agrofotovoltaike, ne glede na BT kmetijskega zemljišča.

Trajno varovana kmetijska zemljišča (TVKZ)

Podprli smo uvedbo sistema trajno varovanih kmetijskih zemljišč in predlagali takojšnjo zaščito vseh TVKZ. Nasprotovali smo predlagani dvostopenjski zaščiti, ki želi takoj zaščititi državna kmetijska zemljišča, zasebna zemljišča pa bi bila zaščitena šele v naslednjih petih letih preko sprememb občinskih prostorskih načrtov (OPN).

MKGP predloga po takojšnji zaščiti kmetijskih zemljišč ni upoštevalo, zato ponovno opozarjamo, da vmesno obdobje omogoča poseganje na zasebna zemljišča za gradnjo občinske infrastrukture, kar močno zmanjšuje učinek zaščite.

Odškodnina za spremembo namembnosti

Predlog ZKZ je predstavil večkratno zvišanje odškodnine za spremembo namembnosti kmetijskih zemljišč. Na KGZS smo poudarili, da ta sredstva ne smejo biti namenjena Skladu kmetijskih zemljišč in gozdov RS za nakup zemljišč. Predlagali smo, da naj se sredstva raje uporabijo za vzdrževanje in razvoj kmetijskih zemljišč, na primer za obnovo zaraščenih površin in gradnjo namakalnih sistemov.

Naša pripomba ni bila upoštevana – Sklad bo še naprej uporabljal del teh sredstev za nakupe, kar lahko oteži dostop kmetov do zemljišč.

Razširitev predkupne pravice

Pozdravljamo odločitev MKGP, da bo razširilo predkupno pravico za nakup kmetijskih zemljišč tudi na osebe, ki so bile

razlaščene ali so zemljišča pred razlastitvijo prodale za občinske infrastrukturne projekte – do sedaj je to veljalo le za državne projekte. Sprememba bo vključena v 25.a člen ZKZ.

Vinska klet na kmetijskem zemljišču

Predlagali smo dopolnitev zakonodaje, da bi bilo na kmetijskih zemljiščih možno postaviti vinske kleti za investitorje z vsaj enim ha vinograda ali z najmanj 5000 litri vina v zadnjih petih letih. MKGP je predlog upoštevalo, podrobnejši pogoji za investitorje vinskih kleti pa še niso znani.

Za konec

Čeprav je nekaj pripomb KGZS upoštevanih, ključne zahteve za ohranitev pridelovalnega potenciala kmetijskih zemljišč ostajajo nerešene. Kmetijska zemljišča niso nadomestljiv vir in njihova zaščita mora biti brezpogojna pred vsiljeno energetsko ali infrastrukturno rabo. KGZS bo še naprej aktivno spremljala sprejemanje zakonodaje in si prizadevala za ustrezno varovanje slovenskega kmetijskega prostora.

 Mag. Gašper Cerar, KGZS

Zakon o zaščiti živali ogroža slovenske kmetije

KGZS opozarja na zaostrene pogoje za rejce in pomanjkanje posluha pristojnega ministrstva

KGZS opozarja na ključne spremembe, za katere pristojno ministrstvo MKGP ni imelo posluha. Za ključni pomislek izpostavljamo predlagane spremembe v Zakonu o zaščiti živali, ki se tičejo zaostrovanja pogojev pri reji domačih živali, predvsem pri reji kokoši nesnic, do konca leta 2028. Kmetijsko-gozdarska zbornica Slovenije je skupaj z ostalimi nevladnimi kmečkimi organizacijami predlagala postopno prepoved, ki naj sledi prehodnemu obdobju, ko bo to urejeno tudi na ravni Evropske unije. Kmetije z rejo kokoši nesnic so lahko kandidirale na javne razpise in se potegovala za evropska sredstva, ta pa prinašajo obveznosti, ki trajajo dlje kot le do leta 2028.

Nesmiselne zahteve glede kokoši in pujskov

Poudarjamo, da so kljub omejitvam v načinu reje v Sloveniji taka jajca višje kakovosti, ki jo zagotavljajo nadzorovani pogoji. Prav to je razlog, da po teh jajcih posegajo javni zavodi in sistem Horeca. Če tovrstne prireje jajc v Sloveniji ne bo, trg ne bo ostal prazen, ampak ga bodo zapolnila jajca tovrstnih rej zunaj naše države.

KGZS za slovenske rejce zahteva le enakovredne prehodne pogoje, kot jih napoveduje in omogoča Evropska komisija. Če Slovenija to sprejme, bomo povzročili zapiranje slovenskih

kmetij, naš trg pa bodo zapolnila jajca iz sosednjih držav, ki so prirejena na tak način, ali pa so reje živali v še za živali manj prijazno rejo kot pri nas. Ob tem poudarjamo, da se kmetije prvi zavzemamo za dobro in boljše počutje živali, saj je s tem povezana ekonomska učinkovitost reje.

Prav tako opozarjamo na določila zakona v zvezi z odvzemom živali zaradi posebnih okoliščin. Predlagamo, da sredstva od morebitne razlike kupnine prodanih živali pripadajo lastniku živali. Tak lastnik je nenazadnje že tako ali tako v socialno ogroženi situaciji.

Za kmete ni posluha pri sprejemanju zakonodaje

Glede čipiranja mačk poudarjamo, da le-to na kmetijskih gospodarstvih ni izvedljivo. V tem primeru ne gre za hišne ljubljence, temveč živali, ki imajo na kmetijah pomembno vlogo. So prosto živeče na kmetiji in pomagajo pri uravnavanju populacije škodljivcev ter prispevajo k manjšem tveganju za prenos bolezni, ki jih prenašajo glodavci. Zahteva se izvzetje kmečkih mačk iz tega predpisa.

Prav tako smo pristojne opozorili na ukrep, ki bo štel kot nova zakonska obveznost, ta pa bo vplivala na proizvodne pogoje v panogi. Uvedba obvezne uporabe analgezije in anestezije pri kastraciji pujskov je nesmiselna, saj je ta poseg že sedaj po zakonodaji EU dovoljen do sedmega dneva starosti. Zahteva bo za rejce predstavljala le še dodatno finančno obremenitev.

V zvezi z vzrejo tujerodnih živalskih vrst pa smo pristojne pozvali k uskladitvi uzakonjenih sprememb z rejci tujerodnih in eksotičnih živalskih vrst na območju Slovenije.

Po pristopu ministrstva in vlade do sprejemanja zakonodaje imamo občutek, da gre za postopek uvajanja sprememb v škodo kmetov, kmetijstva, gozdarstva in vseh prebivalcev Slovenije.

 Alberta Zorko, KGZS

Zakon o zdravju živali: ključne pripombe KGZS

Kmetijsko-gozdarska zbornica Slovenije opozarja na potrebo po jasnejših opredelitvah odškodnin in transparentnosti pri zagotavljanju veterinarskih zdravil

V okviru svežnja sedmih kmetijskih zakonov, ki jih je MKGP poslalo februarja v javno obravnavo, je bil vključen tudi Zakon o zdravju živali. Predlog Zakona o zdravju živali ureja izvajanje Uredbe o prenosljivih boleznih živali ter o spremembi in razveljavitvi določenih aktov v zvezi z zdravjem živali. Predlog uvaža jasnejša in sodobnejša pravila za obvladovanje prenosljivih bolezni. Ukrepi za obvladovanje prenosljivih bolezni so po novem usmerjeni v preprečevanje, vključno z biovarnostnimi ukrepi, v zakonu pa so bolj jasno razmejene odgovornosti izvajalcev dejavnosti (rejcev), veterinarjev in drugih, ki se ukvarjajo z živalmi.

Na Kmetijsko-gozdarski zbornici Slovenije (KGZS) smo v okviru strokovnih služb in ostalih delovnih teles preučili predlog zakona in skupaj z nevladnimi organizacijami izpostavili 17 ključnih pripomb, ki smo jih poslali na UVHVVR kot pripravljavcu predloga zakona.

Potreba po jasnejših opredelitvah odškodnin

Izpostaviti je potrebno, da smo v procesu sprejema zakona uspeli uskladiti oziroma pojasniti veliko odprtih vprašanj, vendar pa KGZS opozarja, da Zakon o zdravju živali potrebuje jasnejše opredelitve, zlasti pri odškodninah za rejce živali. Stroški zapor gospodarstev, prepovedi premikov in prodaje živali tako na ogroženem kot zaščitenem območju nastanejo zaradi odrejenih ukrepov, ki jih predpiše UVHVVR z namenom

omejevanja in zaježitve bolezni. Pri izvajanju teh ukrepov prav tako nastajajo posredni stroški, ki močno prizadenejo nosilce dejavnosti zaradi omejitev delovnih procesov in poslovanja. KGZS zato predlaga, da se v trenutno zakonodajo poleg povrnitve neposredne škode zajame tudi posredna škoda, ki nastaja v rejah na ogroženem in zaščitenem območju, saj ukrepe predpiše UVHVVR in s tem rejcem neposredno povzroči škodo (npr. zaradi omejitev prometa, pokončanja živali in s tem izgube potencialnih potomcev, preraščanja ...).

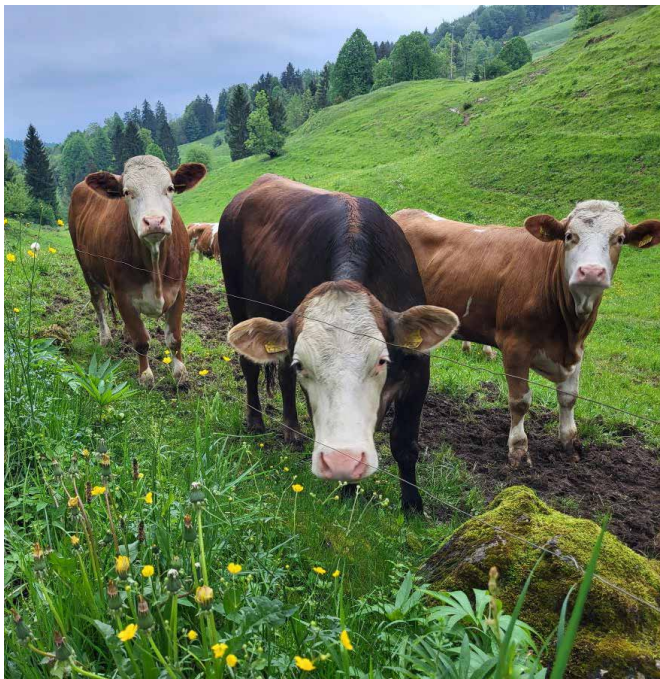
KGZS opozarja na nujnost določitve natančnega seznama bolezni in zoonoz, za katere bo država izplačevala odškodnine. Po mnenju KGZS trenutna dikcija omogoča, da se seznam bolezni spreminja in se poleg bolezni kategorije A del, ki se nanaša na posebej določene bolezni in zoonoze, prilagaja, kar po mnenju KGZS s stališča povrnitve škode izvajalcu ni dovolj transparentno.

Zagotavljanje veterinarskih zdravil

KGZS opozarja, da je Slovenija zaradi zakonodaje in majhnosti izpostavljena večjemu tveganju pri zagotavljanju veterinarskih zdravil za preprečevanje in obvladovanje bolezni. Ker pogosto država ob pojavu bolezni nima na voljo cepiv in so postopki nabave le-teh v RS dolgotrajni, predlagamo, da se v izrednih razmerah ob pojavi bolezni, za katere RS nima na voljo razpoložljivih zdravil, uvedejo odstopanja od obstoječe zakonodaje, ki omogočajo uvoz zdravil po skrajšanih postopkih ali pa omogočijo izredno izvajanje veterinarskih storitev izvajalcem, ki imajo v tujini registrirana cepiva in lahko izvajajo cepljenja v RS. KGZS prav tako predlaga, da se izdelajo prioritetni seznam delitve cepiv za najbolj ogrožene skupine živali. Ob pojavu bolezni je potrebno v prvi vrsti zaščititi plemenske živali, avtohtone živali, ki predstavljajo majhne ali ogrožene populacije, in vse živali, ki so na prioriteten seznam delitve cepiv.

Sprejetje novih podzakonskih aktov

Predlog zakona predvideva v 89. členu prenehanje veljavnosti 48 pravilnikov in uredb, ki se nanašajo na zdravje živali. Ravno podzakonski akti pa bodo pomembno vplivali na živinorejski sektor. Zakon predstavlja pravno osnovo za sprejetje novih pravilnikov s področja zdravja živali, zato KGZS predlaga, da se ob pregledu obstoječih pravilnikov in sprejemanju novih vsi podzakonski akti temeljito pregledajo in v javni obravnavi uskladijo z zainteresiranimi udeleženi.

Zakon o varni hrani: prezrte potrebe kmetij

Nevladne organizacije opozarjajo, da osnutek zakona ne upošteva specifičnosti slovenskih majhnih kmetij in ne implementira evropskih derogacij za lokalno pridelavo

Svežen zakonodaje, med njimi tudi osnutek Zakona o varni hrani in krmi, opredeljuje temeljne vsebine, da bi lahko slovenske kmetije živele, preživele in se razvijale na svoj specifični način – tako, kot ga pogojuje slovenska kulturna krajina s kar 76 % kmetijskih površin na območjih z omejenimi dejavniki za kmetovanje.

Nova evropska vizija za kmetijstvo in prehrano do leta 2040 poudarja, da svoje prehranske neodvisnosti ne smemo jemati za samoumevno. Prehranska veriga mora zagotavljati pravično porazdelitev bremena in stroškov prehoda vzdolž verige in kmete bolj zaščititi pred nepoštenimi trgovinskimi praksami. Posebej izpostavljena so območja z naravnimi omejitvami, mladi in novi kmetje ter mešane kmetije. Poudarek je na zmanjšanju birokracije, saj kmetje ne bi smeli nositi nepotrebnih birokratskih bremen. Oživitev povezav med hrano in ozemljem ter oživitev podeželskih območji sta bistvena za prihodnost Evrope.

Zaščita slovenske živinoreje in pridelkov

Zakon ni zaščitil slovenske živinoreje s prepovedjo poimenovanja laboratorijsko proizvedenih beljakovin z imeni in njihovimi oblikami za meso ali mesne izdelke, kot je to storila Francija v nacionalnem zakonu. Slovenski izdelki bi morali imeti sistem dvojnega označevanja, kot je to v Nemčiji: »Pridelano v (navedba države)« in »Predelano v (navedba države)«. Zakon ne daje mesta slovenskim pridelkom in izdelkom z določili, ki bi zahtevala generalno poimenovanje EU/neEU, in tako imamo na policah živila dvojnih standardov.

V slovenskem zakonu bi smiselna uporaba izrazov pridelok, primarni kmetijski proizvodi in živila jasno ločila in tako posredno zaščitila slovensko pridelavo in predelavo od laboratorijsko-industrijsko proizvedenih proteinov. Predlagano je mapiranje slovenskih pridelkov v akreditiranih laboratorijih za ugotavljanje porekla na osnovi determinacije z razmerjem izotopov, ki se kontrolira izključno na prodajnih policah po vzoru Avstrije.

Problematične omejitve za kmetijske družine

Nevladne organizacije se nikakor ne morejo strinjati z omejitvijo 2 GVŽ za osebne potrebe, saj je dosednji pravilnik omogočal zakol za osebne potrebe zunaj klavnice v obsegu, ki ga potrebuje družina in najeta delovna sila, brez določene številke. Če je številka določena, potem velike slovenske kmečke družine a priori kršijo zakonodajo. Zakon bi moral vsebovati nova določila o kolinah, ki potekajo tradicionalno.

Pri obcestni prodaji so želeli, da se kmete, ki tržijo svoje pridelke in izdelke, predelane na kmetiji iz lastnih surovin, obravnava pozitivno na način, da jim ni potrebno pridobiti soglasja upravljalca ceste, saj gre za tradicionalna, ustaljena mesta prodaje. Ostali, ki opravljajo trgovinsko dejavnost s kmetijskimi pridelki, pa bi morali pridobiti dovoljenje.

Kaznovalna naravnost in birokratske ovire

Ker je osnutek zakona naravnost izrazito kaznovalno, so nevladne organizacije predlagale med sankcije dodati dve novi točki, ki nalagata nosilcu rok za odpravo in ne nemudoma denarno kazen. Predvidene sankcije od 200 do 1000 evrov se izrečejo, če ugotovljene kršitve po inšpekcijskem pregledu nosilec dejavnosti ne odpravi v primernem roku, ki ga določi inšpektor, in ne sme biti krajši od 10 dni. Globa majhne kmetije sme znašati največ 25 % predpisane globe.

V osnutku zakona ni opaziti členov, ki bi kmetijam prinesle določila za debirokratizacijo in zmanjšan obseg administracije. Harmonizirani niso niti koeficienti GVŽ v celotnem svežnju zakonodaje. Ključno je, da se v zakon umestijo vse derogacije EU zakonodaj, ki omogočajo neposredne prodaje končnemu potrošniku, predelave na kmetijah s poenostavljenimi postopki, tradicionalno klanje za osebne potrebe in majhne klavnice.

Nevladne organizacije opozarjajo, da je slovenski kmet v nezavidljivem položaju, saj sveženj zakonodaje ne prepozna multifunkcionalnega pomena slovenskih majhnih kmetij, tako esencialnih za kulturno krajino, slovenski narod kot prehransko suverenost.

Sprememba Zakona o gozdovih

Lastniki gozdov še naprej čakajo na bistvene izboljšave zakona, glavna sprememba pa so višje kazni za kršitve

Lastniki gozdov že dolgo čakajo na večje spremembe Zakona o gozdovih (ZOG) in delno reorganizacijo gozdarstva. Na žalost tokratna sprememba zopet ne zajema bistvenih izboljšav zakona. Največja napovedana, a kasneje zaradi našega nasprotovanja odpovedana sprememba je bila ukinitve svetov območnih enot Zavoda za gozdove Slovenije (ZGS). Lastniki gozdov bodo imeli še nadalje zagotovljeno sistemsko sodelovanje v postopku sprejemanja gozdarskih in lovskih gospodarskih načrtov ter delni vpogled v delovanje ZGS na lokalni ravni.

Za lastnike gozdov je največja sprememba zakona povečanje kazni za različne kršitve. KGZS je v ZOG predlagala, da bi se obnova gozdnih cest v celoti financirala iz državnega prora-

čuna in da bi se redno financiralo tudi gozdarsko svetovanje na KGZS. Zveza lastnikov gozdov Slovenije in Zveza velikih gozdnih posesti pa finančno prav tako ne bi smeli biti odvisni od sreče na razpisih.

V splošnem je za lastnike pomembno, da bo potrebno od naslednjega leta izvajati dodatno poročanje količin sečnje v enotno evropsko bazo TRACES. Uredba EUDR ni vključena v Zakon o gozdovih, saj je neposredno zavezujoča. Podrobnejše rešitve, vključno s poenostavitvijo poročanja količin sečnje v evropsko bazo, še niso bile predstavljene.

 Mihael Koprivnikar, KGZS

Zakon o hrani: sprejete in zavrnjene pripombe

V procesu sprejemanja novega Zakona o hrani je KGZS skupaj z nevladnimi organizacijami posredovala 71 pripomb, od katerih je bilo 12 sprejetih, 48 zavrnenih in 11 delno upoštevanih.

Sprejete pripombe

Označevanje proizvodov iz shem kakovosti: v zakon je bila dodana možnost dodatnega označevanja proizvodov z zastavo Slovenije, kar omogoča boljšo prepoznavnost lokalnih pridelkov in konkurenčno prednost za kmete, gostince in trgovce.

Neupoštevane pripombe

Plačilo mleka po kilogramu namesto po litru: KGZS je opozorila, da trenutni način plačila rejce prikrajša za 2,5 % prihodka, a ministrstvo merske enote ni določilo v zakonu, saj naj bi bile stvar dogovora med dobaviteljem in kupcem.

Opredelitev prehranske suverenosti: zahtevali smo jasnejšo opredelitev prehranske suverenosti, vendar je ministrstvo to zavrnilo, saj Slovenija znotraj EU zaradi prostega pretoka blaga ne more biti prehransko suverena.

Opredelitev zavajajočega označevanja živil: KGZS je predlagala natančno opredelitev zavajajočega označevanja, a ministrstvo meni, da so EU uredbe že dovolj jasne in jih ni treba vključevati v nacionalno zakonodajo.

Nižje globe za male kmetije: KGZS je predlagala, da bi se kazni za manjše kmetije znižale na 25 %, a ministrstvo je odločilo, da se globe izrekajo glede na težo prekrška in ponavljanje kršitve.

Ostaja odprto

Kljub zagotovilom še nismo prejeli podzakonskih aktov, s katerimi bi bila podrobneje urejena zakonodaja. To pušča odprta vprašanja, ki vplivajo na delovanje kmetijstva v prihodnosti.

KGZS bo še naprej spremljala in opozarjala na vpliv zakonodaje na slovenske kmete ter si prizadevala za uveljavitev ključnih rešitev.

 Zbornični urad

Določitev dejanskega uporabnika zemljišč za 2025

Lastniki kmetijskih in gozdnih zemljišč lahko do 15. julija 2025 prenesejo katastrski dohodek na dejanskega uporabnika, kar vpliva na davčne obveznosti in socialne transferje

Lastniki kmetijskih in gozdnih zemljišč so običajno tudi dejanski uporabniki teh površin. Namen instituta določitev dejanskega uporabnika zemljišč omogoča ureditev razmerij, ko kmetijsko ali gozdno zemljišče dejansko uporablja oseba, ki ni lastnik nepremičnine. Tudi v letošnjem letu vas opozarjamo, da je za davčne namene možno katastrski dohodek iz lastnika zemljišča prenesti na dejanskega uporabnika zemljišča.

Pojem dejanskega uporabnika in pravna osnova

Davčna osnova od dohodkov iz osnovne kmetijske in osnovne gozdarske dejavnosti se ugotavlja kot katastrski dohodek, ugotovljen po predpisih o ugotavljanju katastrskega dohodka na dan 30. junij za tekoče leto. Kadar kmetijsko ali gozdno zemljišče dejansko uporablja oseba, ki je član kmečkega gospodinjstva, v katerem noben član nima pravice do uporabe tega zemljišča na podlagi pravnega naslova v zemljiški knjigi in zemljiškem katastru, Finančna uprava RS (FURS) katastrski dohodek pripiše dejanskemu uporabniku zemljišča. FURS to stori na osnovi vloge za določitev dejanskega uporabnika kmetijskih in gozdnih zemljišč ali na osnovi svoje ugotovitve o dejanskem uporabniku (14. odstavek 69. člena Zakona o dohodnini (ZDoh-2)).

Postopek vlaganja vloge in potrebna dokumentacija

Dejanskega uporabnika zemljišča se pisno sporoči na FURS. Lahko se uporabi **vlogo FURS, ki je dosegljiva na njihovi spletni strani**, ali pa stranki v vlogi, ki jo sami napišeta, navedeta:

- ime, priimek, naslov, davčno številko lastnika zemljišč, kot je naveden v zemljiškem katastru in zemljiški knjigi,
- ime, priimek, naslov, davčno številko dejanskega uporabnika zemljišč,

- katastrsko občino, številke parcel, ki so v dejanski uporabi, in površino teh zemljišč,
- trajanje oziroma čas dejanske uporabe,
- podpisa obeh strank.

Zakupno pogodbo se vlogi priloži, če je med lastnikom in dejanskim uporabnikom zakupno razmerje urejeno s pisno pogodbo. Če stranki nimata sklenjene zakupne pogodbe, se lahko priloži dogovor o uporabi zemljišča ali kakršen koli drug dokument, iz katerega izhaja pravica do uporabe tuje kmetijske ali gozdne nepremičnine.

Rok za vložitev in davčni učinki določitve

Rok za vložitev vloge za določitev dejanskega uporabnika je 15. julij za tekoče leto, za letošnje davčno leto je rok 15. julij 2025. Vlogo, oddano do tega datuma, se upošteva pri izračunu davčne obveznosti za leto 2025, to je spomladi 2026. Vlogo se vloži osebno pri uradu FURS, kjer ima vlagatelj vloge svoje stalno prebivališče, po pošti ali preko sistema eDavki. Vloge, vložene po 15. juliju 2025, se prvič upoštevajo pri odmeri davčnih obveznosti iz kmetijstva in gozdarstva za leto 2026, to je spomladi 2027.

Učinki

Katastrski dohodek za kmetijska in gozdna zemljišča, ki so predmet dejanske uporabe, se pripiše dejanskemu uporabniku zemljišč, ki je po ZDoh-2 zavezanec za plačilo dohodnine od katastrskega dohodka in drugih dohodkov v zvezi z opravljanjem osnovne kmetijske in osnovne gozdarske dejavnosti. Lastnik zemljišč, ki ugotavlja davčno osnovo od dohodka iz osnovne kmetijske in osnovne gozdarske dejavnosti na osnovi katastrskega dohodka, ne plača dohodnine od katastrskega dohodka zemljišč, ki jih daje v dejansko uporabo in so zapisane v vlogi. Od določitve dejanskega uporabnika je odvisno, komu se bo katastrski dohodek všteval v davčno osnovo.

Katastrski dohodek pripisanih zemljišč vpliva na davčno obveznost posameznika v okviru dohodnine ter s tem na uveljavljanje socialnih transferjev (otroški dodatek, socialna pomoč, višino plačila za vrtce itd.) in pavšalno nadomestilo pri davku na dodano vrednost.

 mag. Gašper Cerar

Od določitve dejanskega uporabnika je odvisno, komu se bo katastrski dohodek všteval v davčno osnovo.

Za spremembo dejanskega uporabnika zemljišča se lahko uporabi vloga na Finančni upravi Republike Slovenije

Bo 13 tokrat srečna številka

Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano je namenilo 13 milijonov evrov za mlade kmete

Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano je objavilo Javni razpis za podporo vzpostavitvi gospodarstev mladih kmetov za leto 2025, ki omogoča mladim lažji vstop v kmetijsko dejavnost. Skupna vrednost razpoložljivih sredstev presega 13 milijonov evrov, cilj pa je jasen: izboljšati starostno strukturo kmetijskih gospodarstev, večjo konkurenčnost ter ohranjanje delovnih mest na podeželju.

Namen razpisa

Zagonska pomoč je namenjena mladim kmetom, ki vzpostavljajo oziroma razvijajo svojo kmetijsko dejavnost. Podpora naj bi spodbudila prenos kmetij med generacijami in povečala konkurenčnost slovenskega kmetijstva, hkrati pa ohranila življenje na podeželju.

Dva sklopa razpisa

1. sklop – za podjetnike in zavarovane kmete

Vlogo lahko oddajo:

- samostojni podjetniki posamezniki,
- enoosebne gospodarske družbe,
- kmetje, ki so ob prijavi že vključeni v pokojninsko in invalidsko zavarovanje iz postavke opravljanja kmetijske dejavnosti ali pa se zavežejo, da se bodo vanj vključili v treh mesecih po prejemu odločbe.

Višina podpore: od 40.000 do 57.600 evrov.

2. sklop – za fizične osebe brez obvezne dolgoročne zavarovanosti

Namenjen je fizičnim osebam, ki:

- imajo ustrezne delovne izkušnje ali
- so ob prijavi že vključene v pokojninsko in invalidsko zavarovanje iz postavke kmetijske dejavnosti, vendar ne želijo prevzeti petletne obveznosti zavarovanja.

Višina podpore: od 18.600 do 31.920 evrov.

Pogoji za pridobitev sredstev

Upravičenec mora ob prijavi izpolnjevati naslednje pogoje:

- starost med 18 in 40 let (na dan oddaje vloge),
- najmanj nižja poklicna izobrazba s področja kmetijstva ali mojstrski izpit za čebelarja,
- je v zadnjih petih letih postal nosilec in lastnik kmetijskega gospodarstva.

Spremembe v letu 2025

Zaradi sprememb Strateškega načrta skupne kmetijske politike RS za obdobje 2023–2027 so letos uvedene nekatere novosti:

- Višji vstopni prag: standardni prihodek se zvišuje s 330.000 € na 500.000 €.
- Dodatek 5.000 €: namenjen mladim kmetom z ustrezno izobrazbo ali s čebelarskim mojstrskim izpitom.
- Ekološki dodatek (20 %): upravičenci morajo povečati obseg kmetijskih zemljišč v uporabi na najmanj 80 % glede na stanje ob oddaji vloge, in to do vložitve zahtevka za izplačilo drugega obroka.

Rok za oddajo vlog

- Začetek oddaje: 12. maj 2025 ob 8.00
- Zaključek razpisa: 11. september 2025 do 14.00

Informacije

Razpisna dokumentacija, navodila in obrazci so dostopni na spletni strani Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano. Za dodatne informacije se lahko zainteresirani obrnejo tudi na Javno službo kmetijskega svetovanja pri KGZS, ki bo pomagala pri pripravi in oddaji vlog.

Mladi kmetje, ne zamudite te priložnosti! S pravočasno pripravo vloge in jasno razvojno vizijo si lahko zagotovite pomembno finančno podporo za začetek ali razširitev svoje kmetijske dejavnosti.

NPK s področja kmetijstva pridobivajo mladi do 40 let

KGZS v prvi polovici leta 2025 podelila 145 nacionalnih poklicnih kvalifikacij, največ za živinorejce

Na Kmetijsko-gozdarski zbornici Slovenije (v nadaljevanju KGZS) izvajamo potrjevanja in preverjanja za kar 11 različnih NPK-jev, predvsem s področja kmetijstva, živilstva in v zadnjem obdobju tudi s področja okolja. NPK izvajamo za živinorejca/živinorejko, poljedelca/poljedelko, sadjarja/sadjarko, vinogradnika/vinogradnico, zelenjadarje/zelenjadarke, oljkarja/oljkarko, predelovalca/predelovalko mesa na tradicionalen način, predelovalca/predelovalko mleka na tradicionalen način, predelovalca/predelovalko sadja na tradicionalen način, izdelovalca/izdelovalko kruha, potic, peciva in testenin na tradicionalni način ter vodnika/vodnico v naravi in krajini.

Živinorejci najpogosteje pridobivajo NPK, sledijo poljedelci

Na KGZS je v prvi polovici letošnjega leta NPK pridobilo kar 145 kandidatov, od tega 110 moških in 35 žensk, v povprečni starosti 34,2 let. Najmlajši kandidat je bil star 19 let, najstarejši pa 67 let.

Večina kandidatov je bila mlajših od 40 let, kar je zelo tesno povezano tudi s tem, da se za pridobitev NPK s področja kmetijstva in s kmetijstvom povezanih panog najpogosteje odločijo kandidati z namenom, da pridobijo ustrezno usposobljenost za razpis za mlade prevzemnike kmetij ali da pridobijo dodatne točke pri drugih investicijskih razpisih in zaradi nakupa kmetijskih zemljišč.

Največ zanimanja med kandidati, ki so oddali vlogo za pridobitev NPK, je bilo za NPK živinorejca/živinorejke, pri katerih je NPK pridobilo kar 86 kandidatov ali skoraj 60 % vseh kandidatov, najpogosteje so živinorejci moški – 78 % od vseh kandidatov za ta NPK. Po številu kandidatov sledijo poljedelci s 17 kandidati, vinogradniki in oljkarji – oba z 10 kandidati, ter nato še sadjarji z 9 kandidati. Ostali NPK-ji so imeli le posamezne kandidate.

Kandidati z visoko izobrazbo zavračajo stereotip o neizobraženih kmetih

Kandidati so s pomočjo in nasveti kmetijskih svetovalcev, ki imajo dodatno še licenco za NPK, pripravili kvalitetne mape, v katerih je bilo večje število različnih dokazil o njihovi usposobljenosti, izobraževanjih ... Vsi kandidati so k vlogi predložili tudi predstavitev svoje kmetije ali dejavnosti, za katero so želeli pridobiti NPK. Večina kandidatov je NPK pridobila že s potrjevanjem dokazil, nekaj kandidatov pa so komisije dodatno preverile še na kmetijah in uspešni so bili vsi kandidati, ki so se preverjanja udeležili.

Kandidati, ki so vstopili v proces pridobitve NPK, so bili po svoji formalni izobrazbi zelo različnih profilov. Tudi po

stopnji izobrazbe smo imeli kandidate od končane 2. stopnje izobrazbe, kar ustreza dokončani osnovni šoli, do najvišje 9. stopnje izobrazbe (doktor znanosti). Daleč največ kandidatov (kar 69) je zaključilo 5. stopnjo izobrazbe, sledi 31 kandidatov s 6. stopnjo izobrazbe ter po 18 kandidatov s 4. in 8. stopnjo izobrazbe.

Iz tega lahko sklenemo, da so kandidati, ki se odločajo za pridobitev NPK na KGZS, v večini mladi do 40 let in imajo povprečno stopnjo izobrazbe več kot 5. stopnjo, kar pomeni, da so vsaj tehnično izobraženi ali so zaključili gimnazijo.

Vloge za NPK sprejemamo še do 5. avgusta 2025

Naši kandidati za NPK so najpogosteje mladi s kmetij in na osnovi teh večletnih sledenj podatkov in občasnih analiz o njihovi formalni izobrazbi trdimo, da ti podatki zavračajo stereotip in še vedno prepogosto uporabljene navedbe v učbenikih, da so kmetje neizobraženi ali nizko izobraženi posamezniki, ter poudarjajo njihovo strokovnost, visoko izobraženost in hkrati tudi veliko širino izobraževanj poleg formalnih.

Na Kmetijsko-gozdarski zbornici Slovenije ugotavljamo, da pogoji v razpisih in zanimanje mladih po novih znanjih povečujejo usposobljenost ljudi pri opravljanju kmetijskih poklicev in poklicev v predelavi na tradicionalen način. Posledica tega je tudi višja raven kmetijske izobrazbe in usposobljenosti na podeželju.

Za konec še povabilo vsem, ki bi še želeli v letošnjem letu pridobiti NPK – možnosti so še ...

Vsi tisti, ki v letošnjem letu še razmišljate o oddaji vloge za Javni razpis za intervencijo Podpora za vzpostavitev gospodarstev mladih kmetov za leto 2025 in še nimate izpolnjenega pogoja o izobrazbi s področja kmetijstva ali s kmetijstvom povezanih dejavnosti, se lahko obrnete na kmetijske svetovalce na vašem območju, območne Kmetijsko-gozdarske zavode in tudi na zbornični urad Kmetijsko-gozdarske zbornice Slovenije, na katerih vam lahko svetujemo in pomagamo pri pripravi osebne zbirne mape za pridobitev NPK. Na svetovalce se obrnite čimprej, da boste lahko pravočasno zbrali in pripravili dokazila o svoji usposobljenosti. Vloge za NPK sprejemamo še **do 5. avgusta 2025**. Avgustu načrtujemo izvedbo komisij za vse, ki bi še potrebovali NPK za ta razpis. Kontaktni podatki svetovalcev za NPK so objavljeni tudi na spletni strani KGZS ali jih pozna tudi vaš lokalni kmetijski svetovalec.

Podpora prenosu znanja med generacijami

Spodbujanje prenosa znanja med izkušenimi in mladimi kmeti

Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano je objavilo Javni razpis za intervencijo medgeneracijskega prenosa znanja za leto 2025, namenjeno podpori kmetom, ki svoje dragocene izkušnje in znanje prenašajo na mlajše generacije. Skupna vrednost razpisa znaša 1.890.000 evrov.

Namen razpisa

Namen ukrepa je omogočiti strukturiran prenos znanja, ki so ga izkušeni kmetje pridobili v dolgih letih dela na kmetiji. Podpora je namenjena prenosnikom, ki izvedejo aktivnosti prenosa znanja in izkušenj na prevzemnika – mladega kmeta, ki je prevzel kmetijsko gospodarstvo in kandidiral na razpisu za vzpostavitev gospodarstva mladih kmetov.

Pogoji za pridobitev sredstev

Za pridobitev podpore mora prenosnik izpolnjevati naslednje pogoje:

- biti fizična oseba, ki izvaja prenos znanja in izkušenj;
- biti vpisan kot nosilec prenesenega kmetijskega gospodarstva v RKG najmanj 10 let pred prenosom;
- biti vključen v obvezno ali prostovoljno pokojninsko in invalidsko zavarovanje najmanj 7 let pred prenosom;
- vsaj petkrat pred oddajo vloge oddati zbirno vlogo za preneseno kmetijo;

- predložiti program izvajanja aktivnosti prenosa znanja, usklajen in potrjen pri prevzemniku;
- prevzemnik mora imeti že izdano odločbo o pravici do podpore za mlade kmete in biti ustrezno zavarovan (ali se obvezati, da bo to uredil v treh mesecih po oddaji vloge).

Višina in način dodelitve podpore

Podpora se dodeli v obliki nepovratne finančne pomoči v skupni višini 10.800 evrov za obdobje treh let. Izplačilo je razdeljeno na tri obroke po 3.600 evrov, pri čemer se vsak izplača po zaključku posameznega 12-mesečnega obdobja izvajanja prenosa znanja.

Rok za oddajo vlog

Vloge za javni razpis bo možno oddati:

- od 12. maja 2025 ob 8.00,
- do vključno 11. septembra 2025 do 14.00.

Povezanost z razpisom za mlade kmete

Ta razpis je časovno usklajen z razpisom za podporo mladim kmetom, ki vzpostavljajo svojo kmetijsko gospodarstvo. Skupaj predstavljata celovit ukrep za medgeneracijsko povezovanje in trajnostni razvoj slovenskega podeželja.

 Jože Očko

Vinski letnik 2024 – Strokovna ocena

Že 59. ocenjevanje vin vinorodne dežele Podravje s povprečno oceno „prav dobro plus“

Pridelovalci vina se vsako leto srečujejo z drugačno ponudbo narave. Vremenske razmere iz leta v leto nihajo, zato dajemo bistven poudarek vinskemu letniku. Od vremenskih razmer v posameznem letu je odvisna pridelava grozdja do primerne tehnološke zrelosti za posamezno vrsto in kakovost vina.

Kmetijsko-gozdarski zavod Maribor je pred devetindesetimi leti obudil tradicijo nekdanjega Inštituta za vinarstvo v Mariboru in ponovno pričel ocenjevati vinske letnike. Tako je bilo od leta 1967 do danes strokovno ocenjenih 59 vinskih letnikov, od letnika 1966 do letnika 2024.

Tradicionalno ocenjevanje vin z oznako »Vinski letnik« ima poseben značaj, saj se vina ne potegujejo za odličja, ampak za strokovno oceno, ki vinogradnikom in vinarjem poda pomembne informacije o kakovosti in usmeritvah za naprej.

Ugotavljamo, da se je kakovost vin v zadnjih 59 letih v vinorodni deželi Podravje pospešeno dvigovala.

Tako je 22. maja 2025 na Kmetijsko-gozdarskem zavodu v Mariboru potekalo 59. ocenjevanje vin vinorodne dežele Podravje z imenom »Vinski letnik 2024«. Vina je ocenjevala 22-članska strokovna komisija pod vodstvom Leonide Gregorič in Tadeje Vodovnik Plevnik.

Rezultati ocenjevanja 137 vzorcev vina

Na ocenjevanju je bilo 137 vzorcev. Od tega je bilo vin letnika 2024: 111 vzorcev, ostalih 26 vzorcev je bilo starejših – 15 penin in 11 mirnih vin. Sodelovalo je 60 vinarjev. Ocenjevanje je potekalo po 100-točkovni metodi.

Kategorije vin so bile: bela suha, polsuha, polsladka, sladka, roseji, rdeča vina in penine.

Če je bilo v posamezni kategoriji najmanj 10 vzorcev, bodo tri najvišje ocenjena vina predstavljena na Masterclassu najboljših vin Vinskega letnika 2024, ki bo potekal na tradicionalnem salonu VinDel oktobra.

Izbrana vina za Masterclass:

Kategorija suho vino 2024:

1. CHARDONNAY, Vina Breznik, Cerkevnik; ocena: 88,14 točk
2. SIVI PINOT, Domačija Jarc, Vajgen; ocena: 88,14 točk
3. SAUVIGNON, Vino Gaube, Špičnik; ocena: 88,14 točk

Kategorija suho zorjeno vino (starejši letniki):

1. SIVI PINOT 2022, Meum Winery, Jurij Brumec, Loče; ocena: 90,57 točk
2. LAŠKI RIZLING 2023, Vino Greif, Fram; ocena: 89,99 točk
3. CHARDONNAY Prestige 2022, Meum Winery, Jurij Brumec, Loče; ocena: 89,57 točk

Kategorija polsuho vino 2024:

1. SAUVIGNON 2024, Vinogradništvo Mulec; ocena: 88,86 točk
2. ZELENi SILVANEc 2024, Vina Mramor, Marko Mramor, Buče; ocena: 89,18 točk
3. RENSKI RIZLING 2024, Vinogradi Horvat, Počehova; ocena: 88,29 točk

Kategorija polsladko vino 2024:

1. RUMENI MUŠKAT 2024, Vinogradništvo Vrecl, Hoče; ocena: 88,86 točk
2. TRAMINEC 2024, Vina Steyer, Apače; ocena: 88,16 točk
3. RUMENI MUŠKAT 2024, Vino Leber, Zgornja Kungota; ocena: 88,16 točk

Kategorija penine:

1. ZLATA RADG. PENINA brut, Radgonske gorice, d. o. o.; ocena: 88,14 točk
2. PENINA MODRI PINOT 2023, KZ Šmarje, Hiša vin Emino; ocena: 87,88 točk
3. MUŠKATNA PENINA, Puklavec family wines, d. o. o., Ormož; ocena: 87,88 točk

Značilnosti in ocena letnika 2024

Vina letnika 2024 vsebujejo zmerni, višji, ponekod tudi visok alkohol, vsebnost skupnih kislin je normalna, značilna za posamezne sorte, ob ustreznem ostanku nepovretega sladkorja, tako da je dosežena harmoničnost in zaokroženost v okusu. Tako bodo ta vina primerna tudi za daljše zorenje.

Senzorične značilnosti vin letnika 2024 so vizualno zapeljiva, saj izražajo sijoče, sortno značilne barve. V vonju so prepoznavna, s poudarjeno dišavnostjo, ki se pri posameznih sortah izraža v razkošju sadnih in cvetnih vonjev. V okusu pa so vina primerno polna in prijetno pitna.

Splošna ocena vinskega letnika 2024 glasi: prav dobro plus (pd +).

Kakovost in strokovna ocena vinskega letnika bo predstavljena na tradicionalnem vinogradniško-vinarskem posvetu, ki bo letos potekal 12. junija 2025 v vinski kleti Radgonske Gorice v Gornji Radgoni. Obravnavana bo aktualna problematika v vinogradništvu in vinarstvu. Sodelujočim vinarjem bodo podeljene listine o oceni vina.

 Tadeja Vodovnik Plevnik, KGZS – Zavod Maribor

Ocenjevalna komisija 59. ocenjevanja vinskega letnika v Mariboru

Ekološka reja krav brez antibiotikov: švicarski model

Družina Schüttel iz Hirschthala dokazuje, da je mogoče uspešno kombinirati tradicionalne metode z naj sodobnejšimi tehnologijami in pri tem doseči visoke standarde v ekološki reji krav

Družinsko ekološko kmetijo Schüttel, ki se nahaja v kraju Hirschthal, vodita starša Monika in Hans, v kratkem pa jo bo prevzel njun sin Christian. Že od leta 2000 so vključeni v ekološko kmetijstvo, kmetujejo po smernicah Bio Suisse. Obdelujejo približno 50 ha kmetijskih zemljišč, ki se nahajajo v bližini kmetije. 30 ha je trajnih travnikov, na njivah pa v večini pridelujejo žita (pšenico in piro), na 2 ha koruzo, na 5 ha pa travno-deteljne mešanice. Krave pasejo na približno 10 ha, mlada živina pa ima ločene pašnike. Ostale površine trajnega travinja 4- do 5-krat letno pokosijo in posušijo. Imajo popolno linijo za spravilo mrve, ki jo delno posušijo na tleh in nato dosušijo na sušilni napravi. Žit ne namenjajo živini, temveč izključno za prehrano ljudi. Vsa žita prodajo v ekološki mlin.

Od silaže do paše: revolucionarna sprememba v krmljenju

Od leta 2022 sodelujejo s trgovsko verigo Aldi. Osnovni pogoj je kmetovanje po smernicah Bio Suisse, dodatne zahteve pa vključujejo zagotavljanje vsaj 5 ur paše dnevno v rastni sezoni, popolno odpravo silaže in močnih krmil ter zagotavljanje biotske pestrosti na vsaj 12 % kmetijskih površin. Prepovedana je uporaba antibiotikov; zdravljenje živali temelji na homeopatiji. Aldi tako prirejeno mleko odkupi po ceni 1 CHF in ga predela v eni od ekoloških mlekarn. Prej, ko so lahko krmili še 10 % močne krme, so imeli povprečno mlečnost 7000 kg mleka, sedaj so pri 5500 kg na kravo. Ker nimajo več stroškov z nakupom močne krme in ker je cena mleka višja, se jim to finančno poplača oz. je dohodek enak.

Homeopatija namesto antibiotikov: zdravljenje z naravnimi metodami

Redijo 40 krav molznic in 25 glav mlade živine švicarske lisaste pasme, ki je kombinirana pasma, primerna za ekološko rejo. Živali umetno osemnjujejo, saj želijo vplivati na genetski razvoj črede – predvsem v smeri manjšega okvirja živali zaradi paše in bolj mlečno linijo te pasme. Na kmetiji ne kupujejo živali iz drugih rej, saj se bojijo morebitnega vdora bolezni zaradi popolne omejitve uporabe antibiotikov. Krave v reji zdržijo povprečno 8 let oz. 6 laktacij, kar močno presega švicarsko povprečje (2,8 laktacij). Glavni razlogi za izločitev so težave z nogami, zdravjem vimena in nizka mlečnost. Homeopatsko zdravljenje vključuje uporabo kroglic, ki jih aplicirajo rektalno, in zeliščna mazila – predvsem na osnovi poprove mete, znane po protivnetnih, protimikrobnih in hladilnih učinkih. Pri težjih primerih pokličejo veterinarja, ki je specialist za homeopatijo.

V rastni sezoni govedo pretežno pasejo, dodatno pa jim svežo travo in seno polagajo v jaslje. Pozimi jih krmijo izključno z mrvo ter briketirano koruzo, ki jo dobijo iz svoje pridelave – koruzo (pridelana kot za silažo) posušijo in stisnejo v pelete,

ki jih krave zaužijejo preko robota. Molznica dnevno prejme do 1,5 kg teh briketov, odvisno od mlečnosti in potreb živali. Nekaj teh peletov krmijo tudi teletom, da se jim razvijejo predželodci. Mlada živina je na paši od marca do oktobra. Teleta po rojstvu ostanejo 2 do 3 dni pri kravi, da se navadijo sesanja, nato jih ločijo in napajajo z mlekom, zakisanim z jabolčnim kisom, še nadaljnjih 90 dni. Telice obdržijo za obnovo črede, moške živali pa po 120-150 dneh prodajo v nadaljnjo rejo drugi ekološki kmetiji.

Sodobna sušilnica: tehnološka inovacija za kakovostno krmo

Leta 2022 so posodobili sušilnico, ki zdaj zagotavlja zmogljivost 2200 m³ suhe krme. Sestavljena je iz dveh večjih in ene manjše komore. Sušeni material lahko nalagajo do višine 6,5 metra. Pod komorami je pol metra prostora za dovod zraka, kondenzacijska enota pa skrbi za odstranjevanje vlage. Zrak za sušenje zajemajo izpod strehe, kjer se segreva s pomočjo sonca in sončnih panelov, ki hkrati proizvajajo električno energijo za kmetijo. Ventilatorja pod komorami omogočata učinkovito sušenje. Celoten sistem je avtomatiziran, izjema je le ročno nalaganje krme. Krmljenje je zdaj bistveno učinkovitejše. Pozimi ni več potrebe po odstranjevanju snega s silosov, delo poteka v suhem okolju s pomočjo dvigala. Zmanjšali so tudi porabo goriva.

Družinska ekološka kmetija Schüttel tako uspešno združuje tradicionalne metode s sodobnimi tehnologijami in ekološkimi načeli. Njihov model delovanja je lahko vzor vsem, ki si želijo trajnostne in hkrati ekonomske vzdržne pridelave mleka.

Ukrepi za preprečevanje širjenja zlate trsne rumenice

Obvezno zatiranje ameriškega škržatka in odstranjevanje okuženih trsov za varstvo vinogradov

Po cvetenju vinske trte je optimalni čas za zatiranje ameriškega škržatka, prenašalca zlate trsne rumenice – hude, neozdravljive karantenske bolezni vinske trte. Bolezen se je v preteklih letih v nekaterih območjih Slovenije močno razširila, da je ni bilo več mogoče izkoreniniti, zato so bila ta območja v skladu z EU uredbo določena za okuženo območje.

Zlato trsno rumenico povzroča fitoplazma Grapevine flavescence dorée, v vinogradih pa jo širi žuželka ameriški škržatek. Če ne izvajamo zatiranja ameriškega škržatka z insekticidi, se bolezen lahko hitro razširi v celotnem vinogradu in tudi v sosednje vinograde.

Za preprečevanje nadaljnjega širjenja bolezni sta najpomembnejša ukrepa pravočasno zatiranje prenašalca ameriškega škržatka in odstranjevanje okuženih trsov.

Obvezno ukrepanje z insekticidi po občinah

Število obveznih ukrepov do ameriškega škržatka bo v tem letu (2025) določeno po občinah. Seznam občin in obvezno število ukrepov za posamezne občine ter dovoljena fitofarmacevtska sredstva so objavljeni v Navodilu za izvajanje ukrepov za zatiranje zlate trsne rumenice in prenašalca, ki se nahaja na

Rumenenje in zvijanje listov – značilna bolezenska znamenja pri belih sortah

spletni strani Uprave za varno hrano, veterinarstvo in varstvo rastlin: <https://www.gov.si teme/zlata-trsna-rumenica/>.

Natančnejše roke zatiranja napove Javna služba zdravstvenega varstva rastlin, objavljeni so na spletni strani Agrometeorološkega portala RS: <http://agromet.mkgp.gov.si/pp/>.

Prvo škropljenje se opravi z enim od naslednjih pripravkov: Sivanto prime ali Mospilan 20 SG ali Movento SC 100, katerega zaloge je potrebno porabiti do 30. 10. 2025. Za drugo škropljenje ob zgoraj omenjenih je mogoče uporabiti še Decis 2,5 EC in Decis 100 EC ali Mavrik 240 EW ali Movento SC 100. Pri tretjem škropljenju, ki ga je potrebno izvesti ob koncu julija, imajo prednost kontaktni pripravki: Biotip floral, Flora verde, Decis 100, Asset five in Mavrik 240 EW.

Tudi na brajdah in ohišnicah je obvezno vsaj eno tretiranje (škropljenje) v rastni sezoni, ki se ga opravi po cvetenju vinske trte. Mogoče je uporabljati pripravka Flora verde in Biotip floral, ki jih lahko kupite v prodajalnah FFS tudi brez potrdila za izvajalce ukrepov varstva rastlin.

V ekoloških vinogradih je potrebno izvesti vsaj tri ukrepe (tretiranja). Mogoče je uporabiti pripravke na osnovi naravnega piretrina, kot sta Flora verde, Biotip floral ali Asset five.

Za doseganje večje učinkovitosti delovanja insekticidov priporočamo njihovo uporabo v večernih oziroma nočnih urah.

Monitoring in spremljanje z rumenimi lepljivimi ploščami

Vinogradnikom priporočamo, da v vinogradih sami spremljajo ulov odraslih ameriških škržatkov z rumenimi lepljivimi ploščami. Plošče se v vinograd obesijo v začetku julija na višino predzadnje žice v oziroma ob bolj bujne trte, saj se na njih najraje zadržujejo odrasli škržatki. Izobesi se vsaj 3 do 5 plošč na hektar. Plošče je potrebno tedensko pregledovati vsaj do konca avgusta in jih redno menjavati vsaka dva tedna oziroma po potrebi.

Pomembno je tudi, da vinogradniki od končanega cvetenja naprej redno pregledujejo vinograde za pojav simptomov zlate trsne rumenice. Okuženi trsi predstavljajo vir okužbe, saj z njih ameriški škržatek širi okužbo na zdrave trse. Zato trse s simptomi čim prej odstranimo s koreninami vred.

Finančno nadomestilo za uničene okužene trse

Od leta 2023 je mogoče v skladu s Uredbo o ukrepih za zatiranje in preprečevanje širjenja zlate trsne rumenice uveljaviti finančno nadomestilo za uničene trte. Finančno nadomestilo bo

mogoče uveljaviti samo še letos (2025) na okuženem območju, in sicer skupno število uničenih simptomatičnih rastlin trte na dan oddaje vloge ne sme presegati deleža 20 % vseh rastlin trte na posameznega GERK-a.

V primerih, ko imetniki trte uveljavljajo finančno nadomestilo za uničene trte, morajo biti te trte odstranjene s koreninami vred pred oddajo vloge.

 Mag. Jože Miklavc, KGZS – Zavod Maribor

Prenasalec zlate trsne rumenice – ameriški škržatek

Izgube hrane in odpadna hrana

Kako lahko na kmetiji vplivamo na zmanjšanje odpadne hrane

Z dvigom zavedanja o vplivih, ki jih ljudje puščamo v okolju, se dviguje tudi zavedanje o izgubah hrane in odpadni hrani, ki sta v našem delu sveta, hočeš ali nočeš, zelo velik problem. Ker dobrine po svetu niso enakomerno razporejene, prihaja do podhranjenosti in revščine na eni strani ter ogromne količine odpadne hrane na drugi strani sveta. Morda se nas kot posameznikov ta problematika niti ne dotakne tako zelo, ker živimo v deželi, kjer je hrane še v izobilju. Naši hladilniki so polni in tudi če česa zmanjka, je slednje zelo hitro možno dobiti v bližnjem supermarketu, ki dandanes rastejo kot gobe po dežju. Lakote torej ne občutimo, zato pa občutimo hrano v smeteh.

Morda boste rekli tudi, da na kmetiji odpadne hrane ni; že res, saj se porabi kot krma ali gnojilo, lahko pa pride do izgub hrane (razlaga spodaj), ki pa se lahko zmanjšajo s primernimi ukrepi in izboljšanjem tehnologije in skladiščenja pridelkov in izdelkov. Namen tega članka ni učenje o teh ukrepih in metodah, temveč v prvi vrsti, da si priznamo, da je tudi na kmetiji možno vplivati na zmanjšanje v splošnem. S tem mislim predvsem na ozaveščanje; najprej na svoje lastno in nato še na ozaveščanje naših kupcev. Četudi sami ravnamo zgledno, se enostavno ne moremo več skriti pred resničnostjo.

Če pogledamo izziv še nekoliko širše, je delovanje na tem področju zastavljeno z določenimi cilji in kot posledica teh z akcijskimi načrti. Generalna skupščina OZN je kot del SDG (SDG - Sustainable Development Goals – Cilji trajnostnega razvoja) sprejela cilj PREPOLOVITI KOLIČINO ODPADNE HRANE na prebivalca v prodaji na drobno in pri potrošnikih ter zmanjšati izgube hrane vzdolž proizvodnje in dobavne verige, skupaj z izgubami po spravilu, do leta 2030.

In ker so kmetije eden ključnih delov pridelovalne oz. prehranjevalne verige, je prav, da se seznanimo z nekaj pomembnimi dokumenti, ki nam pomagajo lažje razumeti problematiko odpadne hrane in izgube hrane. S poznavanjem tega gradiva, kot že omenjeno, v prvi vrsti širimo svojo zavest in lahko ozaveščamo naše stranke. Preden se lotimo bolj podrobne raziskave, moramo najprej razumeti osnovna termina **izgube hrane** in **odpadna hrana** ter vedeti, kdaj uporabimo katerega:

Izguba hrane

Izgube hrane nastanejo v primarni pridelavi in pri proizvodnji hrane kot posledica nepravilnosti v poteku pridelave in predelave. Izguba hrane nastane tudi v distribuciji. S tem izrazom opredelimo vse, kar se izgubi v dobavni verigi med proizvajalcem in trgovcem. Gre pa predvsem za izgube, ki so posledica najprej bolezni, ali škodljivcev, ali tehnoloških težav, ali različnih poškodb, ki nastanejo znotraj verige, kot npr. pri pobiranju, skladiščenju, pakiranju, distribuciji ali pri splošnem ravnanju. Težave se lahko pojavijo tudi zaradi različnih težav na trgu (doseganje ustrezne cene, neustrezna infrastruktura, pravni okviri ...)

Odpadna hrana

Odpadna hrana nastane v procesu maloprodaje na poti do končnega potrošnika (trgovine, gostinski sistemi in gospodinjstva). K temu sodi tako užitni del kot neužitni. Užitni del odpadne hrane pomeni, da je bil namenjen uporabi, vendar je

KATALOG BIKOV OSEMENJEVALNEGA CENTRA PRESKA ZA LETO 2025

katalog BIKOV
2025

PASME

črno-bela
rjava
šarole
limuzin
aberdeen angus
cikasta

Več si lahko ogledate na spletnih straneh
Osemenjevalnega centra Preska

KGZS - Zavod LJ
Osemenjevalni center Preska

Cesta v Bonovec 1, 1215 Medvode
tel.: (01) 361 12 66
e-mail: oc.preska@lj.kgzs.si

www.ocpreska.lj.kgzs.si

bil zaradi določenih in različnih vzrokov nekje v procesu zavržen (npr. pretek roka uporabnosti, preveliki obroki, neustrezno shranjevanje ...). Neužitni del odpadne hrane pa je tisti del, ki v nobenem primeru ni bil primeren za prehrano ljudi, vseeno pa obstaja kot odpadki pri proizvodnji, distribuciji, prodaji živil ali pripravi oz. uživanju hrane (olupki, koščice, kosti, lupine ...).

V naslednjem koraku se lotimo pridobivanja informacij s pomočjo ključnih dokumentov, ki določajo delovanje na tem področju. Slovenija sledi strateškemu cilju SDG 12.3. Znotraj tega cilja sta nastala dva pomembna dokumenta, in sicer: Strategija za manj izgub hrane in odpadne hrane v verigi preskrbe s hrano (vlada jo je sprejela 23. 12. 2021.) in na osnovi strategije pripravljen Akcijski načrt za izvajanje Strategije za manj izgub hrane in odpadne hrane v verigi preskrbe s hrano.

Strategija

Opredeljuje tri glavne strateške cilje, znotraj katerih so opredeljeni operativni cilji:

1. Preprečevanje nastajanja izgub hrane, presežkov hrane in odpadne hrane (proizvodnja in potrošnja):

- optimizacija zalog, primerna tehnologija, spremljanje količine odpadne hrane, ozaveščanje in drugo.

2. Zmanjševanje količine odpadne hrane s prerazporejanjem in uporabo presežkov hrane:

- doniranje hrane;
- predelava v nove izdelke (prehranske, neprehranske) ali preusmerjanje v krmo za živali (kar ni namenjeno humani prehrani).

3. Ustrezno ravnanje z odpadno hrano:

- aerobna (kompostiranje) in anaerobna (bioplinarne) obdelava;
- drugi postopki obdelave odpadkov (npr. biogospodarstvo, energetska predelava).

Akcijski načrt

V tem dokumentu je časovno in finančno opredeljenih 10 glavnih potrebnih aktivnosti za doseganje v strategiji opredeljenih strateških ciljev:

- pregled predpisov za preprečevanje in zmanjševanje izgub hrane in količine odpadne hrane;
- spodbujanje ukrepov za ozaveščanje širše javnosti;
- razvoj ukrepov za ozaveščanje prebivalstva, ki je vključeno v vzgojno-izobraževalne ustanove (vrtci, osnovne in srednje šole ter univerze);
- razvoj posebnih usposabljanj za vse člene verige preskrbe s hrano;
- razvoj in razširitev primerov dobre prakse (smernice, priporočila in dobre prakse) za vse člene verige preskrbe s hrano;
- spodbujanje razvoja inovativnih procesov v pridelavi, predelovalni industriji, obratih strežbe hrane, trgovinah, za doniranje hrane;
- ugotovitev vzrokov nastajanja izgub hrane in odpadne hrane ter ukrepanje;
- olajšanje delovanja in spodbujanje sistema doniranja hrane;
- vzpostavitev, vodenje in vzdrževanje ter promocija platforme za sodelovanje v ponudbi/razpoložljivosti in vrsti hrane;
- nadgradnja metodologije za izračun količine odpadne hrane na različnih stopnjah dobavne verige.

Oba dokumenta sta prosto dosegljiva na spletni strani, če bi ju želeli podrobneje preučiti; znotraj KGZS in vseh zavodov potekajo aktivnosti in izobraževanja, v okviru katerih se lahko seznanite z nasveti, kako svojo pridelavo, predelavo in skladiščenje narediti še bolj učinkovito, da do izgub hrane na vaši kmetiji ne bo prihajalo, saj slednje za vas pomeni tudi finančni prihranek.

Maja Križnar, KGZS – Zavod Ljubljana

Telesna ,stikala' za boljše počutje

Kaj lahko storimo sami za lajšanje stresa, ki ga je na kmetijah vse več

Naše telo je čudežno in ima zelo veliko sposobnost obnavljanja. Res pa je, da moramo zanj ustrezno poskrbeti, da vse te svoje funkcije lahko nemoteno uporabljajo. Za slednje ne potrebujemo velikih korakov, dragih pripravkov in tretmajev, pomagamo si lahko že s preprostimi stvarmi, med katerimi so tudi točke oz. ,stikala', ki jih ima čisto vsako telo. Tem gumbom se strokovno reče akopresurne točke, ki se nahajajo vzdolž energijskih poti, ki se imenujejo meridiani. Akopresura je starodavna veda, katere modrosti veljajo za alternativne oblike zdravljenja in izboljšanja lastnega fizičnega in psihičnega počutja. In če tako radi rečemo, da so modrosti naših babic tiste, ki so najboljše, zakaj ne bi torej uporabili znanja, ki so ga uporabljale napredne civilizacije že tisočletja pred nami.

Za namen tega članka sem izbrala nekaj točk, ki so poleg drugih pozitivnih učinkov namenjene lajšanju stresa, ki ga je na kmetijah vedno več. Še posebej v trenutkih, ko je tako zelo nestabilno tudi vreme. V prihodnjih letih se na tem področju ne obeta kakšnih velikih izboljšav, zato je še toliko bolj nujno, da okrepimo sami sebe: z različnimi znanji in tehnikami, s katerimi bomo stresne trenutke lahko prešli hitreje in predvsem bolj učinkovito.

Uporaba akopresurnih točk je med drugim tudi časovno in izvedbeno nezahtevna, zato se jih lahko poslužimo kar pred večerno ali jutranjo prho ali po njej, določene lahko uporabimo tudi med čakanjem v vrsti na blagajni ali ko obstanejo v kakšnem drugem zastoju. Mogoče jih je uporabiti tudi med branjem časopisa ali ko si zvečer privoščimo kak film. Možnosti za sprotno uporabo je skoraj nešteto, le voljni moramo biti, da sami sebi namenimo trenutek za sprostitev in izboljšanje svojega počutja. Saj veste, sami smo odgovorni zase in v rokah imamo čudežno paličico, no – čudežna ,stikala', ki nam pomagajo dvigniti razpoloženje in fizično počutje. Vse te točke uporabljamo tako, da nanje pritiskamo

in jih masiramo. Pritiski na nekatere lahko bolijo, vendar je to dobro. Večinoma točko držimo oz. masiramo toliko časa, da se bolečina sprosti ali vsaj omili.

Opis točk

Ta točka se nahaja na notranji strani dlani pod palcem, približno 1 prst stran od spodnjega členka palca. S stimulacijo te točke si pomagamo tako pri nespečnosti in anksioznosti kot tudi pri kašlju in gripi. Uporaba te točke je zelo priročna, ko se morate umiriti v javnosti ali pa morda pred kakšnim nastopom, razgovorom za službo ali pomembnim sestankom. Masaži točk na obeh dlaneh dodajte še globoko trebušno dihanje in takojšnja sprostitev je zagotovljena.

Nahaja se na zapestju, takoj nad koncem dlani, na nasprotni strani palca. Masaža te točke odlično pomaga, ko nas pesti razdraženost, nespečnost ali depresija. Pomaga celo pri čiru na želodcu, anoreksiji in srčnih težavah. Uporabite jo podobno kot prejšnjo točko v kombinaciji z globokim trebušnim dihanjem, da povečate učinkovitost.

Točka LU7 se nahaja ravno nasproti točke HT7, torej tik pod koncem dlani na palčevi strani. To točko (na obeh rokah) pritiskamo v trenutkih, ko bi radi ublažili glavobol, kašelj, gripo, pljučnico in tudi različne ginekološke težave. Iz dejstva, da točke na tako različnih delih telesa lahko pomagajo pri tako različnih telesnih težavah, lahko razberemo, kako so vsi deli, pravzaprav vse celice našega telesa med seboj povezani in kako velik vpliv imajo ena na drugo.

Ta točka se nahaja na zadnji strani glave, na mestu, kjer se zaključijo naša vratna vretenca in na začetku lobanje. Še posebej je aktualna poleti, ko imamo večje težave s pregrevanjem telesa, saj ga ohlaja. Pomaga tudi pri glavobolu, težavah z ušesi, vidom, pri bolečem vratu, ramenih in grlu ter tudi takrat, kadar so naše misli zamegljene in nejasne. To točko masirajmo takrat, ko smo kronično utrujeni ali imamo težave z nespečnostjo. Uporabite jo tudi ob prehladu, gripi ali drugih težavah z dihanjem ali ob izgubi vonja.

Študijski obisk v Normandiji

Dobre prakse upravljanja Natura 2000 in kmetijstva v okviru projekta LIFE-IP NATURA.SI

Aprila letos smo se v okviru projekta LIFE-IP NATURA.SI odpravili na študijski obisk v Normandijo, kjer smo se seznanili z upravljanjem območij Natura 2000 ter primeri dobrih praks v kmetijstvu.

Kmetijska zbornica Normandije in značilnosti upravljanja

Obisk smo začeli na Kmetijski zbornici departmaja Orne v Alençonu. Kmetijska zbornica Normandije obsega 5 departmajev, ima 24 območnih enot in 480 zaposlenih. Je javna služba, ki jo upravlja 177 voljenih članov – kmetov, katerih mandat traja šest let. Kmetijstvu je namenjenih 70 % površin, na katerih deluje približno 20.000 kmetij. Na zahodu regije prevladuje govedoreja za mleko in meso, na vzhodu in v osrednjem delu pa poljedelstvo. Med sadnimi vrstami prevladujejo jabolka, ki jih večinoma predelujejo v jabolčnik, vse več je tudi vinogradništva.

Natura 2000 v Franciji obsega 13 % kopenskih in 35,7 % morskih površin. V Normandiji je 84 SAC in 14 SPAs območij, kar predstavlja 7 % kopnega in 27 % morja. Letni proračun za Natura območja znaša od 5 do 12 milijonov evrov. Regija ima velike kompetence pri pripravi ukrepov na območjih Natura 2000. Zbornica predstavlja pooblaščenega upravjalca in izvajalca znotraj regije.

Vsako območje Nature 2000 ima upravni odbor, sestavljen iz voljenih članov, ki je odgovoren za pripravo načrta upravljanja območja. Za izvajanje so zadolženi animatorji, ki so neke vrste svetovalci na terenu. Nabor kmetijskih ukrepov poteka

na več ravneh: na državni ravni pripravijo katalog ukrepov, iz katerega regija izbere nabor, končno izbiro pa prilagodi animator. Ukrepi so prostovoljni in veljajo pet let.

Obisk kmetij z različnimi pristopi

Prva kmetija – mesna govedoreja

Obiskali smo kmetijo velikosti 230 ha, od tega 150 ha travnikov in pašnikov ter 80 ha njiv s koruzo. Redijo mesno pasmo goveda Blonde d'Aquitaine s 110 kravami dojljami in skupno 300–350 živalmi. Teleta ostajajo pri materah do 6 mesecev starosti, redijo jih do 20 mesecev. Živali so v vegetacijskem obdobju na paši z naravnim pripustom.

Na kmetiji imajo 20–25 km mejic, ki jih vsako leto delno obrezujejo. Rezanje mejic je prepovedano med 15. marcem in 15. avgustom. Iz mejic pridobivajo drva in lesne sekance (115 EUR/tona), kar predstavlja dodaten dohodek. V ukrepe na travinju so vključeni s 100 ha in za to prejmejo 72 EUR/ha/leto. Pogodba traja 5 let. Na teh površinah ne smejo uporabljati FFS in mineralnih gnojil, paša pa je obvezna na vsaj 50 % travnikov. Dovoljeno je gnojenje z organskimi gnojili.

Druga kmetija – mladi ekološki kmet

Drugi dan smo obiskali kmetijo mladega ekološkega kmeta (22 let), ki obdeluje 380 ha, od tega 190 ha travnikov. Ukvarja se z ekološko prirejo mleka, ima 110 krav molznic in skupaj z mladim govedom redi okoli 290 živali. V hlevu imajo 60 % normandijske mlečne pasme in 40 % črno-bele Holstein pasme. Mleko prodajajo za predelavo v dve vrsti sira, pri čemer velja pogoj reje vsaj 50 % deleža normandijske pasme.

Območje Natura 2000 zajema 1400 ha, namenjeno je varovanju gričevnatih habitatov z apnenčasto podlago, netopirjev in dveh vrst hroščev. Kmetija ima vključenih v ukrep 60 ha trajnih travnikov. Za izvajanje ukrepa morajo ohranjati obremenitev živali do 1 GVŽ/ha in izvajati pašo. Košnja je dovoljena po 15. juniju, brez gnojenja in uporabe FFS. Najvišji znesek izplačil ukrepov znaša do 16.000 EUR/leto na kmetijo.

Na pašnikih ohranjajo mejice, drevesa in tudi grmičevje, ki nudi zavetje številnim žuželkam, plazilcem, kuščarjem in opraševalcem. Poseben pomen dajejo ohranjanju kulturne krajine.

Pašna skupnost in ohranjanje biotske raznovrstnosti

Popoldne smo obiskali območje, ki obsega 2000 ha, od tega je 400 ha pašne skupnosti. Pašne površine so ograjene, investicijo v ograje je sofinancirala regija (63 %), ostalo je financirano iz EU sredstev. Naloga pašne skupnosti je ohranjanje naravovarstveno pomembnih površin z odkupi zemljišč. Pri

Slovenski udeleženci študijskega obiska skupaj s predstavnicami iz normandijske zbornice in naravovarstvenim animatorjem.

tem sodelujejo s skladom kmetijskih zemljišč (SAFER), ki ima predkupno pravico.

Območje je pomembno zaradi metuljev, orhidej (20 vrst) in žuželk. Na površinah pašne skupnosti pasejo avtohtone pasme konjev (Camargue) ter koz (Chèvres communes de l'Orne in Chèvres des Gosses). Živali se prehranjujejo izključno na pašnikih, brez dokupa krme, dodajajo le minerale. Vključeni so v ukrepe za ohranjanje habitata suhih travišč, kjer je pogoj do 0,5 GVŽ/ha, prepovedano je gnojenje in uporaba FFS.

Z ekstenzivno pašo preprečujejo zaraščanje in ohranjajo biotsko raznovrstnost. Območje je odprto za javnost, organizirajo vodene ogledke za šole in vrtce. Ob našem obisku smo si na paši ogledali 5 konjev in 31 koz s 40 mladiči.

Študijski obisk je bil dragocena priložnost za spoznavanje praks, ki uspešno združujejo kmetijstvo in varstvo narave.

 Jelka Brdnik, KGZS – Zavod Ptuj
Ana Pečjak, KGZS – Zavod Ljubljana

Naravovarstveni panožni krožek

Kako varujemo različne vrste rastlin in živali na različnih tipih travnikov

Na KGZS – Zavodu Ljubljana, smo vzpostavili naravovarstveni panožni krožek v okviru projekta Life IP Natura.si. Prva tovrstna delavnica je potekala v Naravnem rezervatu Iški morost, kjer smo se sprehodili po Koščevi učni poti. Namen delavnice je bil, da v živo spoznamo različne tipe travnikov, različne vrste rastlin in živali ter se seznanimo z ukrepi, s katerimi varujemo vse našeto v okviru intervencije KOPOP_BK in intervencije HTV.

V Naravnem rezervatu Iški morost najdemo enega največjih kompleksov ekstenzivnih vlažnih travnikov na Ljubljanskem barju. Ti travniki so dom številnim ogroženim vrstam rastlin in živali, npr. divjim vrstam orhidej, ptiču koscu in metulju barjanskemu okarčku, ki ga tudi uspešno naseljujejo v rezervatu. Na ogledu smo se seznanili z načinom upravljanja vlažnih travnikov, ki ohranja njihovo veliko biodiverzitet, kot tudi

z grožnjami, zaradi katerih je takšnih travnikov v Sloveniji vse manj. Srečali smo se z značilnimi vrstami rastlin, kot so navadna močvirnica, munec, travniška izjevka, ter ptic, kot so repaljčica, veliki strnad in drevesna cipa. Prav tako smo si ogledali invazivne rastline in se o njih tudi poučili. Ob koncu delavnice smo si še primerne razdalje s teleskopom in z daljnogledom ogledali tudi pribe - ptice, ki gnezdijo večinoma na njivah in jih kmetje na Ljubljanskem barju in Dravskem polju lahko varujejo v okviru shem SOPO za podnebje in okolje.

Zaradi izrednega zanimanja kmetov se v jesenskem času pripravlja druga delavnica v okviru projekta Life IP Natura.si, ki pa bo potekala v Naravnem rezervatu Ormoške lagune.

 Ana Pečjak in Mojca Vaupotič,
KGZS – Zavod Ljubljana

AGRA 2025: Trajnostno kmetijstvo v ospredju

63. Mednarodni kmetijski – živilski sejem AGRA bo v Gornji Radgoni tradicionalno svež od 23. do 28. avgusta!

V letu, ki so ga Združeni narodi razglasili za Mednarodno leto zadružništva ter Mednarodno leto miru in zaupanja, bo AGRA najpomembnejši tovrstni sejem v širši regiji ter pravi praznik mednarodnega, medsektorskega in medgeneracijskega povezovanja. Predstavil bo prebojne tehnologije vodilnih svetovnih proizvajalcev in inovativnih mladih podjetij. Prizadeval si bo za krepitev podeželja, ohranjanje okolja in biotske raznovrstnosti, za boljši pridelek in varnejšo preskrbo. Spodbujal bo pridelavo v naši neposredni bližini, se poklonil tradicionalnim znanjem in spretnostim ter se z najnovejšimi znanstvenimi dognanji oziral v trajnostno prihodnost. Skupaj z državo partnerico sejma AGRA Srbijo bo novosti predstavilo preko 1700 razstavljalcev iz več kot 30-ih držav.

Tudi tokrat bodo posebnost sejma AGRA strokovne predstavitve govedoreje, konjereje, reje drobnice in avtohtonih pasem domačih živali v hlevih in na maneži. Širšo publiko bodo privabile tudi razstave čebelarstva, rib v ribniku in Vrtec malih živali za najmlajše.

Strokovni in praktični nasveti

S strokovnimi in praktičnimi nasveti bodo postregli osrednji sejmski vrt, Permakulturni center Pomurskega sejma z vzorčnim čebelnjakom, hiško iz slamnatih bal in permakulturno-biodinamičnim vrtom, Povezovalnica pod sejmskim kozolcem, gozdno parkovni nasad, Ekološki poligon, vrt Sodelovanja Biotehniške šole Rakičan in Fakultete za kmetijstvo in biosistemske vede Univerze v Mariboru ter nasad starih sort jablan in trt, razširjenih v Sloveniji. K novim izkušnjam in poskusom bosta vabila Čebelji paviljon in Vinski hram.

Na sejmu bodo podeljena priznanja najboljšim z ocenjevanj kakovosti pod okriljem sejma AGRA. Medalje, s katerimi proizvajalci označujejo svoje izdelke, se vedno znova dokazujejo za odlično promocijsko in tržno sredstvo ter kot nepogrešljivo merilo kakovosti za proizvajalce in za potrošnike.

Sejem bodo podčrtali mednarodni poslovni dogodki, aktualni strokovni posveti in razstave v organizaciji Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano RS, Ministrstva za gospo-

darstvo, turizem in šport RS, Kmetijsko gozdarske zbornice, Zadružne zveze, Zbornice kmetijskih in živilskih podjetij pri Gospodarski zbornici Slovenije, Zavoda za gozdove Slovenije in drugih najpomembnejših ustanov.

Bogat bo spremljevalni program s tržnicami podeželskih pridelkov in izdelkov, s podelitvami priznanj najboljšim z ocenjevanj kakovosti, državnim sekaškim tekmovanjem lastnikov gozdov, tekmovanjem v plesanju polke, vlečenju vrvi in drugimi tekmovanji, s stanovskimi in družabnimi srečanji, pokušnjami izbranih vin z Vinsko kraljico Slovenije ter pestro kulinariko.

www.sejem-agra.si

TRADICIONALNO SVEŽ

63. MEDNARODNI KMETIJSKO- ŽIVILSKI SEJEM

23. – 28. 8. 2025
Gornja Radgona

Država partnerica
REPUBLIKA SRBIJA

POMURSKI SEJEM

MOS – priložnost za promocijo in dostop do strank

Tudi letos imajo člani KGZS možnost ceneje sodelovati na sejmu

Bliža se največji in najbolj tradicionalen sejem na Celjskem sejmu – **MOS 2025**, ki bo letos potekal med **17. in 21. septembrom**. Sejem, ki se ponaša s 57-letno tradicijo, velja za najpomembnejšo poslovno-sejemsko prireditev v regiji, kjer se srečajo podjetniki, inovacije in priložnosti za poslovno rast.

Trajnost je rdeča nit letošnjega sejma MOS, ki se celostno prepleta skozi vsa njegova ključna področja. V segmentu MOS turizem & gastronomija bo tako poseben poudarek namenjen **zelenemu in lokalnemu turizmu, trajnostnim rešitvam ter lokalno in ekološko pridelani hrani**.

Z zadovoljstvom ugotavljamo, da se na sejmu MOS že vrsto let uspešno predstavljajo številni naši stalni razstavljalci. Po njihovih besedah so si na sejmu **ustvarili krog zvestih kupcev**, ki se redno vračajo in jih prepoznavajo kot zaupanja vredne ponudnike. To potrjuje, da MOS ni le odlična priložnost za promocijo, temveč tudi učinkovit kanal za dolgoročno gradnjo odnosa s strankami.

Sejem MOS v številkah (2024):

- več kot **650 razstavljalcev** iz različnih panog
- predstavljeno več kot **1.100 blagovnih znamk**
- obiskalo ga je skoraj **65.000 domačin in tujih obiskovalcev**

- **preko 90 odstotkov razstavljalcev je izkušnjo ocenilo kot zelo uspešno**, saj so sejem prepoznali kot ključni dogodek za širitev poslovanja in mreženje

Več o sejmu si lahko preberete na spletni strani Celjskega sejma <https://ce-sejem.si/sejmi/mos/za-razstavljalce/>. Prosimo, da izpolnjen **pravilnik o sodelovanju** pravočasno pošljete po pošti na naslov Celjski sejem d.d., Dečkova cesta 1, 3000 Celje ali na e-naslov: irena.skorja@ce-sejem.si

Pohitite s prijavo, saj je število razstavnih prostorov z lesenim pultom omejeno!

Z veseljem se odzovemo na vaša vprašanja in se veselimo priložnosti sodelovanja.

Kontaktna oseba Irena Škorja
Celjskega sejma: E-pošta: irena.skorja@ce-sejem.si
 Telefon: 03 54 33 183 ali 041 858 969

Posebna ponudba za člane KGZS:

Lesen pult s steno + 6 m² razstavnega prostora samo 587 € (brez DDV) za 5 dni sejma.

Rok za prijavo: 15. avgust 2025.

Ustvarite krog zvestih kupcev!

 Celjski sejem

57. MOS

17.–21. SEPTEMBER 2025

Kakovost s podeželja: naj vas prepoznajo tudi v mestu

Imate kakovostne domače izdelke ali storitve? Predstavite jih obiskovalcem na sejmu Narava-zdravje 2025 na Gospodarskem razstavišču v Ljubljani pod okriljem KGZS.

Sejem Narava-zdravje bo med 2. in 5. oktobrom 2025 na Gospodarskem razstavišču v Ljubljani že 55. leto zapored združil ponudnike in obiskovalce, ki jim je skupna skrb za zdrav življenjski slog, kakovostno prehrano in odgovoren odnos do narave. Sejem je pomembna priložnost za predstavitev domačih pridelkov, izdelkov in storitev s podeželja širši javnosti. Tudi letos na Kmetijsko-gozdarski zbornici Slovenije omogočamo skupinski nastop kmetij z dopolnilnimi dejavnostmi po ugodnejših pogojih.

Zakaj je sodelovanje na sejmu Narava-zdravje dobra priložnost za vašo kmetijo?

Na KGZS se zavedamo, kako pomembno vlogo imajo dopolnilne dejavnosti pri razvoju in ohranjanju slovenskega podeželja. Gre za enega ključnih načinov, kako lahko kmetije, zlasti manjše, povečajo prihodke, razvijajo podjetniško pot in ostanejo konkurenčne.

Z organiziranim skupnim nastopom na sejmu Narava-zdravje želimo pokazati, kaj vse zmore slovenski kmet – ne le pridelati, temveč tudi predelati, razviti in ponuditi trgu. Letos smo pripravili še posebej ugodno ponudbo za sodelovanje, saj si želimo, da bi bila skupna predstavitev čim številnejša in kakovostna.

Sejem Narava-zdravje v Ljubljani vsako leto obišče več tisoč obiskovalcev iz vse Slovenije in je odlična priložnost za neposreden stik s kupci, ki iščejo domače, naravne in kakovostne izdelke. Mnogi obiskovalci so mestni potrošniki, ki želijo vedeti, kdo ustvarja izdelek, kako je bil pridelan in predelan. Obiskovalci cenijo osebni pristop, izvor izdelkov in zaupanje, ki ga vzpostavi stik s kmetom kot ponudnikom.

Na KGZS želimo skupaj s kmeti povečati prepoznavnost podeželskega podjetništva. S skupnim nastopom na sejmu krepimo zaupanje in gradimo spoštovanje do domače pridelave in podeželskega znanja.

Več informacij o prijavi za razstavljalce in programu sejma je na voljo na spletni strani www.narava-zdravje.si.

Prijava na sejem Narava-zdravje pod okriljem KGZS

Kdo se lahko prijavi?

Kmetije, ki ponujajo izdelke ali storitve v okviru dopolnilne dejavnosti in so člani KGZS z urejenimi obveznostmi.

Rok za prijavo: **29. avgust 2025**

Prijava je možna le za celotno trajanje sejma (2.–5. oktober 2025, 4 dni).

Kako se prijavite?

Prijavnico lahko dobite na www.kgzs.si ali www.narava-zdravje.si/za-razstavljalce/prijava-na-sejem

Izpolnjeno prijavnico pošljite po pošti na naslov Gospodarsko razstavišče, d. o. o., Dunajska cesta 18, 1000 Ljubljana ali po e-pošti na narava.zdravje@gr-sejem.si

Pogoji za sodelovanje:

- Članstvo v KGZS in poravnane obveznosti
- Urejena dokumentacija za prodajo na sejmu
- Prijava do roka

Kontaktna oseba KGZS:
Robert Peklaj
robert.peklaj@kgzs.si
tel.: 041 779 132

Kontaktna oseba Gospodarskega razstavišča:
Aljaž Škarabot
aljaz.skarabot@gr-sejem.si
tel.: 051 620 522

Sejem Narava-zdravje

2.–5. oktober 2025, Gospodarsko razstavišče, Ljubljana

Osrednji sejem o zdravju, prehrani in trajnostnem načinu življenja, teme v ospredju:

- Zdravje in dobro počutje
- Zdrava prehrana in lokalni izdelki
- Okolje, narava in trajnostne rešitve

Približno 20.000 obiskovalcev v 4 sejmskih dneh.

Istočasno tudi sejem BIOEXO – razstava eksotičnih živali.

Narava-zdravje

Vabljeni na skupinski nastop kmetij z dopolnilnimi dejavnostmi po ugodnejših pogojih s KGZS!

2.–5. oktober 2025

Gospodarsko razstavišče, Ljubljana

www.narava-zdravje.si

Brezplačna predstavitev na zemljevidu lokalne hrane

Pridružite se zemljevidu ponudnikov na portalu Naša super hrana in povečajte svojo vidnost!

V Sloveniji želi vedno več ljudi vedeti, od kod prihaja hrana, ki jo dajo na svoj krožnik. Iščejo lokalno, sveže in zaupanja vredno. Iščejo vas – slovenske pridelovalce in predelovalce hrane. Eno od orodij, ki lahko iskanje olajša, je zemljevid ponudnikov lokalne hrane na spletnem portalu Naša super hrana.

Izkoristite priložnost, da na zemljevidu brezplačno in na enostaven način predstavite svojo ponudbo. Dodate lahko tudi fotografije, stik (telefon, e-pošto) in svojo lokacijo, da vas potrošniki lažje najdejo.

Predstavitev je za vas brezplačna, vidnost pa velika

Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano bo zemljevid v naslednjih mesecih dodatno promoviralo v medijih, na dogodkih, na spletnih kanalih in družbenih omrežjih. Vključenim ponudnikom bodo tako omogočena večja prepoznavnosti, kar pomeni več obiskovalcev, več zanimanja in več podpore pri iskanju novih kupcev.

Kako se predstaviti?

Postopek ustvarjanja spletne predstavitve je zelo enostaven. Z računalnika obiščite povezavo <https://www.nasasuperhrana.si/zemljevid/>, kliknite na gumb »Predstavite ponudbo na zemljevidu« in sledite nekaj preprostim korakom. V nekaj minutah lahko ustvarite svoj profil, ki bo viden širokemu krogu ljudi. Izpolnite vse rubrike, označite izdelke, certifikate in dodajte slike ter opis kmetije. Zemljevid nudi prostor za vse: za velike in majhne kmetije, ponudnike sezonske zelenjave, sadja, medu, mlečnih izdelkov, mesa, za predelovalce, vinogradnike in še več.

Lahko nam tudi pišete na info@nasasuperhrana.si, če potrebujete pomoč. Skupaj poskrbimo, da bo slovenska hrana še hitreje našla pot na krožnike domačih potrošnikov.

GRM

Visoka šola
za upravljanje podeželja
GRM Novo mesto

Študijski program Upravljanje podeželja VŠ GRM NOVO MESTO odgovarja na ključna vprašanja prihodnosti

V novomeškem akademskem prostoru je VŠ Grm Novo mesto prisotna že več kot 10 let. Preko slogana »S tradicijo v napredno podeželje.« je usmerjena k spodbujanju ohranjanja, hkrati pa tudi k razvoju slovenskega podeželja. Stremi k vzdrževanju vitalnega podeželskega prostora in njegovi atraktivnosti, ob tem pa je zavezana k tradiciji. Zaradi intenzivnih sprememb v globalnem svetu, podnebj, družbi ter s prihodom robotizacije in umetne inteligence pa podeželski prostor dobiva novo vlogo in pomen.

VISOKOŠOLSKI STROKOVNI ŠTUDIJSKI PROGRAM UPRAVLJANJE PODEŽELJA

Digitalizacija

Trajnost

Robotizacija

Logistika v kmetijstvu

Varstvo narave

Krožno gospodarstvo

Alternativni viri energije

Sodobni turizem

Podnebne spremembe

Sodobne informacijske tehnologije

Umetna inteligenca

Novi izzivi v živinoreji

Študijski program 1. stopnje Upravljanje podeželja (VS) odlikujejo sodobni študijski pristopi in bogat poligon strokovnih vsebin, ki odgovarjajo na potrebe podeželja s področij:

- izzivi in logistika v sodobnem kmetijstvu (samooskrba, trajnostni razvoj podeželja, ekološka pridelava, kratke dobavne verige, krožno in zeleno kmetijstvo),
- turizem na podeželju skozi paradigme varstva narave in družbene odgovornosti,
- celovito upravljanje podeželskega prostora z uporabo alternativnih virov energije in pametnega kmetijstva ob upoštevanju trajnostnega razvoja,
- digitalizacija, evidentiranje, definiranje, analiza, sinteza in predvidevanje strokovno utemeljenih rešitev ter
- posledic iz upravljanja podeželja z uporabo znanstvenih metod pri reševanju strateških strokovnih izzivov.

Študijski program Upravljanje podeželja odgovarja na ključna vprašanja prihodnosti:

- Kako učinkovito razvijati in upravljati podeželje?
- Kako optimizirati pridelavo in predelavo hrane?
- Kako obvladovati naravne vire in okolje?
- Kako spodbujati podjetništvo in inovacije na podeželju?

Ljubljanska cesta 28, 8000 Novo mesto

telefon: 00386 40 799 120

www: vsgrm.unm.si

e-mail: info@vsgrm.unm.si

»Izkoristimo naravne vire za trajnostni razvoj podeželja.«

S TRADICIJO V NAPREDNO PODEŽELJE!

Živi in pusti živeti

Spoštljiva komunikacija

Kdo so naši domači, s katerimi živimo? Pogosto so tisti, ki jim vse povemo v obraz. Ko se skregamo in se mnenja križajo, smo pogosto pripravljeni izprazniti ves svoj slovar žaljivk in kletvic na naše domače. Vendar, če pomislimo: na koga se upamo najbolj znesti? To so tisti, ki nas vsak dan čakajo doma. Tisti, ki so vedno ob nas, ko smo bolni, ko se nam zgodi nekaj slabega, ko nam kdo od bližnjih umre ali se zgodi nekaj takega, kar pretrese celo družino. Takrat se ne obrnemo na prijatelje iz družabnih omrežij, na tista znanstva, ki jih imamo pri gasilcih, lovcih, v gostilni, društvu kmečkih žena in drugod zunaj doma. Morda na začetku dajo oporo, vendar če potrebujemo pomoč dalj časa, pa so le domači tisti, ki vztrajajo z nami. Kateri so najbolj dragoceni odnosi v našem življenju, moramo preceniti sami in vanje vlagati vsakodnevni trud. Prva stvar, ki je pomembna pri odnosu, je način komunikacije, ki ga imamo. Z besedami in tonom glasu povemo osebi, ki nam je naproti, kaj razmišljamo, čutimo in svoje potrebe. S svojo mimiko povemo marsikaj, ne da bi uporabili besede. Spoštljiva komunikacija je trdo delo, ki zahteva vsakodnevno pozornost in trud, vendar je vredno poskusiti.

Enostavne stvari, ki prispevajo k boljši komunikaciji v družini, so:

- medsebojni pogovori,
- prijaznost drug do drugega,
- izrečena hvala in prosim,
- izrečena hvaležnost,
- ko v besu izrečete besede, pomislite, kaj so res pomenile s kletvicami in žaljivkami vred, če zmorete, se kasneje opravičite;
- ko pride do konflikta (ena oseba poskuša drugo prepričati, da je samo njegovo mnenje pravo in obratno),

naj vsak predstavi svoje stališče in to naj bo osnova za rešitev in morebitni kompromis;

- ne poskušajte vedno imeti zadnje besede;
- poslušajte, kaj vam na drugi strani poskuša oseba povedati; ne poskušajte je prekinjati.

Prizadevanje za dobro komunikacijo je naporno zato, ker je odvisno od naše notranje komunikacije, ki jo imamo do sebe, in od načina komunikacije, ki smo ji bili priča kot otroci znotraj svoje družine. Starša sta nas z vzgledom naučila komuniciranja in doseganja ciljev v odnosu. Če je bila ta spoštljiva, da sta se poslušala, upoštevala in s tem ustvarjala prijetno vzdušje v družini, potem naše pomoči ne potrebujete.

Za več informacij se lahko obrnete na:
Lucija Pinterič, vodja psihosocialne podpore na Kmetijsko-gozdarski zbornici Slovenije
070 444 202 / lucija.pinteric@kgzs.si

Tukaj smo, da bo vaša dejavnost pravi posel.

Ne spreglejte ugodnega Kredita Smart Business, ki je namenjen prav vam*:

- znesek kredita (ali limita) do 70.000 EUR;
- odplačilna doba do 36 mesecev;
- odobritev brez stroškov zavarovanja;
- izplačilo na vaš račun v OTP banki;
- za obstoječe in nove stranke banke**;
- ugodne fiksne obrestne in hitra odobritev;
- minimalna zahtevana dokumentacija.

Vse, kar potrebujete za dober posel, boste enostavno uredili z agro svetovalcem.

Naročite se na posvet: agro@otpbanka.si.

otpbanka.si/agro

* Za vse, ki imate registrirano kmetijsko dejavnost in izpolnjujete pogoje banke za odobritev.

** Pogoj za pridobitev kredita Smart Business je odprt račun za dejavnost pri OTP banki.

Nagradna uganka

Začetnice besed dajo geslo. Geslo pošljite do 10. julija na naslov: Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije, uredništvo Zelene dežele, Gospodinjna 6, 1000 Ljubljana, s pripisom NAGRADNA UGANKA.

Rešitev lahko pošljete tudi po elektronski pošti na naslov zelena.dezela@kgzs.si s pripisom NAGRADNA UGANKA.

Izmed pravilnih odgovorov bomo izžrebali pet nagrajencev, ki bodo prejeli praktične nagrade. Geslo prejšnje uganke je bilo **POMLADNA SETEV**. Izmed prispelih odgovorov smo izžrebali pet nagrajencev: Ivana Franetič, Knežak; Martina Vrtačnik, Ljubljana; Alfonz Duhanič, Cerklje ob Krki; Matejka Erjavec, Beltinci; Lili Hribar, Gornji Grad. Čestitamo!

Slovenski strokovnjak za rejo drobnice,
populacijsko genetiko ter politik (Franc, 1942–2014)

Slovenski agronom, sadjar in pisec (France, 1911–2004)

Znan slovenski štajerski vinogradnik (Stanko, 1929–2017)

Slovenski poznavalec narave (čebele, ptice),
pisatelj in fotograf (Ivan)

Mlajši slovenski strokovnjak za perutninarstvo (Dušan)

Ime državne sekretarke na MKGP (Knez)

Slovenski agrarni ekonomist (Stane)

Slovenski sadjar, po njem je poimenovana ena sorta delišesa
(Josip, 1889–1969)

Prvi kmetijski minister v samostojni Sloveniji (Jože)

»Oče« etologije, vede o obnašanju živali (Konrad, 1923–2010)

Prvi direktor Kmetijsko gozdarske zbornice Slovenije (Kuhar)

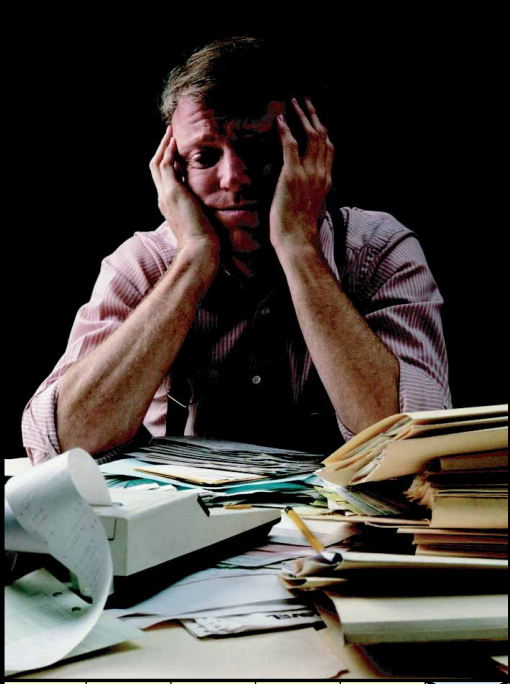
Ime slovenskega agronoma in politika Hrovata

Slovenski strokovnjak s področja kmetijske tehnike
(Raoul, 1922–1995)

Ime raziskovalke ruralne sociologije Barbič

Nagradna križanka

AVTOR: MARJAN GRABNER		EKSPERTKA V VEDI O KMETIJSTVU	MISELNI DODATEK	NAŠA PRVA VELEBLA-GOVNICA	IME ČRKE M	RAZPIS ZA SLUŽBO	JAPONSKA SMUČARSKA SKAKALKAKA (JUKI)	STRIC V JUŽNO-SLOVAN. OKOLJU	NEŽIV-LJENJSKO REŠEVA-NJE PRO-BLEMOV	PREKLA, FIZIOLOVKA (VZHODNO-STAJERSKO)
DELAVEC PRI PEČI ZA ŽGANJE APNA										
SLOVNICA										
VEČNO PAPERŠKO MESTO					GOSTINEC, KI STREŽE GOSTOM RENATO HORVAT					
VEČJI KOSI POHIŠTVA							PEVEC SMOLAR			
ZNAK ZA NIKELJ				7 MESTNEGA SODNIKA				ENRICO CARUSO		
ŽUŽELKE Z ŽELOM MLEČNA PIJAČA ZA OTROKE				RAZVOJNA STOPNJA	DUŠA PO LATINSKO BG ROCK GLASBENA SKUPINA			NEKD. NOG. VRATAR CASILLAS		
										UMETNIŠKA PODOBA GOLEGA TELESA
	IZGUBA MOČI ZA NADALJE-VANJE DELA	DONA-TORICA	PREMIK ZGORNJEGA DELA ZEMELJSKE SKORJE	7 SIERRA MADRE		PRED-POSTAVKA				
				LUKA RUPNIK		NADZIDEK				
ODPADNA VODA					VODNI PTIČ POTAP-LJAVEC PODEŽELSKO NASELJE					
NOVOZE-LANDSKA DOMO-RODKA					ZMAGA PRI TAROKU SNOV ZA IZVAJANJE REAKCIJ			MIRAN TRONTEJ		
AMERIŠKI SATIRIK BUCHWALD				IT. TAJNA DRŽAVNA POLICIJA TROPSKI SADEŽ		TEHNIČNO ODKRITJE RDEČA TELESNA TEKOCINA			FRANCOSKI ODRSKI PLES Z DVIKANJEM NOG	GLAVNO MESTO KAZAH-STANA
NEKDANJI KOŠARKAR DRAGIČ					REKA NA JUGU ŠKOTSKE ZAPOR ZA LUMPE	ODISEJEV GRŠKI OTOK				
						AZIJSKI TIP CLOVEKA				
ŠIROKA VELE-MESTNA CESTA, BULVAR					ENOTA IONIZIRAJ. SEVANJA OSJE GNEZDO		IZRASTEK NA GLAVI			
							VELIČINA, KI SE TEHTA			
AMERIŠKA VESOLJSKA UPRAVA				SEBIČNOST				NIKOLA TESLA		
				RADIJKA BAŠ				STOLETJE		
SLOVANSKO PIVO			NIŠTRC			GOVORNICA IKAVŠČINE				
			LADKO KOROŠEC			CIRIL STANIČ				
SKLA-DOVNICA							IGRALCA CONNERY IN PENN			
PLAČAMO JO OBČINI ALI DRŽAVI					LUKA OB TRŽAŠKEM ZALIVU		NEPRIJETEN KOŽNI IZPUŠČAJ			

POMOČ: OVRA - italijanska fašistična tajna državna policija, **RAD** - enota za merjenje absorbirane doze ionizirajočega sevanja, **REAGENT** - snov, ki ob dodatku k vzorcu spremeni lastnosti vzorca

Geslo križanke pošljite do 15. julija na naslov Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije, uredništvo Zelene dežele, Gospodinjska 6, 1000 Ljubljana, s pripisom NAGRADNA KRIŽANKA. Odgovor lahko pošljete tudi po elektronski pošti na naslov zelena.dezela@kgzs.si, seveda s pripisom NAGRADNA KRIŽANKA in vašimi podatki. Med pravilnimi odgovori bomo izžrebali pet nagrajencev, ki bodo prejeli praktične nagrade. Med prispelimi odgovori (pravilna rešitev je bila ZBORNICA PRAZNUJE) bodo praktično nagrado prejeli: Marta Blaškovič, Koper; Mimica Hlebec, Gradac; Konkolič Marjana, Šalovci; Božidar Likar, Ajdovščina; Mojca Vidmar, Mojstrana. Čestitamo!

Na podlagi 8. člena Pravilnika o priznanjih KGZS z dne 23. septembra 2003 ter Sprememb in dopolnitev pravilnika o priznanjih Kmetijsko-gozdarske zbornice Slovenije z dne 29. januarja 2008, objavljamo

RAZPIS

za priznanja KGZS za leto 2025

I.

Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije razpisuje naslednja priznanja:

1. Za uspešno delo, ki ga podeljuje svojim članom, funkcionarjem, zaposlenim, organizacijskim enotam, delovnim skupinam in drugim posameznikom ter organizacijam in društvom za učinkovito, vestno in uspešno delo v zborničnem sistemu ter za prispevek pri uveljavljanju in promociji zbornice ter kmetijstva, gozdarstva in ribištva.

2. Za sodelovanje z zbornico, ki ga podeljuje posameznikom ali organizacijam, ki pri svojem delu uspešno sodelujejo z zbornico in s tem prispevajo k javni predstavitvi in uspešnemu razvoju zborničnega sistema.

3. Za življenjsko delo, ki ga podeljuje zaposlenim v zborničnem sistemu, funkcionarjem ali članom zbornice, ki so z dolgotrajnim delom v zborničnem sistemu oziroma v kmetijstvu, gozdarstvu ali ribištvu pomembno prispevali k uveljavitvi in razvoju zborničnega sistema.

II.

Kandidate za priznanja lahko predlagajo organi zbornice, organi pravnih oseb, katerih ustanoviteljica je zbornica, in člani zbornice preko organizacijskih enot zbornice (območne enote in odbori izpostav).

Glede na število članov v posamezni območni enoti lahko območne enote predlagajo naslednje število kandidatov za priznanja za uspešno delo: Ljubljana 3, Celje 2, Ptuj 2, Murska Sobota 2, Novo mesto 2, Nova Gorica 2, Kranj 1, Brežice 1, Slovenj Gradec 1, Koper 1, Postojna 1, Maribor 1 in Kočevje 1.

III.

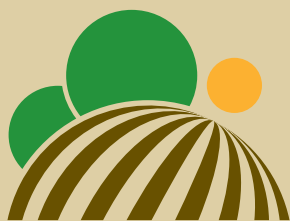
Predlog za priznanje mora vsebovati:

- podatke o kandidatu za priznanje,
- predlog za vrsto priznanja,
- kratko obrazložitev (za zaposlene: opis dela, strokovno področje, dosežki kandidata; za člane: kratek opis kmetije ali obrata, aktivnosti, dosežki ...)

Komisija za priznanja bo upoštevala predloge za priznanja, ki bodo prispeli **do 18. julija 2025** na naslov: Kmetijsko-gozdarska zbornica Slovenije, Komisija za priznanja, Gospodinjska ulica 6, 1000 Ljubljana. O prejemnikih priznanj na predlog komisije odloči Upravni odbor KGZS.

Priznanja se bodo podelila na srečanju KGZS v okviru sejma Agra v Gornji Radgoni v torek, 26. avgusta 2025.

Za razvoj slovenskega podeželja

Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije

Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije
Gospodinjiska ulica 6, 1000 Ljubljana

tel.: **01 / 513 66 00**
e-pošta: **kgzs@kgzs.si**
splet: **www.kgzs.si**
FB: **@zbornicaKGZS**